

รายงานการวิจัย

การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

The Use of Morality in Literature as a Guideline
to Eencourage Youth's Behavior

นางอุณงค์ พวงสมบัติ
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2562

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

The Use of Morality in Literature as a Guideline
to Eencourage Youth's Behavior

นางอุณงค์ พวงสมบัติ สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดย งบประมาณรายได้ ประเภทโครงการวิจัยสนับสนุน
การขอผลงานทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประจำปีงบประมาณ 2562

(ก)

ชื่องานวิจัย การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน
ผู้วิจัย นาฏอนงค์ พวงสมบัติ
สาขาวิชา ภาษาไทย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ **ปีเสร็จวิจัย** 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับแนวทางการใช้ประโยชน์เพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน 3) เพื่อสร้างและเผยแพร่แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริม และประเมินแนวทางเพื่อใช้ส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน และการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยาย มีดังนี้ 1) ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต 2) ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง 3) ข้อคิดเกี่ยวกับความรัก
2. ผลการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมอยู่ในระดับมากขึ้นไป
3. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ประกอบด้วย L - C - M - R - A มีความหมายดังนี้ L (Learning) หมายถึง การเรียนรู้ C (Considerate) หมายถึง การมีวิจรรย์ญาณ M (Morality) หมายถึง ศีลธรรม R (Responsibility) หมายถึง ความรับผิดชอบ A (Attempt) หมายถึง ความอุตสาหะ

คำสำคัญ : ข้อคิด, วรรณกรรม, ส่งเสริม , พฤติกรรม , เยาวชน

Research Title The Use of Morality in Literature as a guideline to encourage youth's behavior

Name Nathanong Phuangsoombat.

Major Thai

Phetchabun Rajabhat University, 2019

ABSTRACT

The objectives of this research were to analyze the concepts from awarded literature, to survey the opinion of youth's attitude towards the usage concepts from literature that encourage youth's behavior and to create and disseminate the guidelines for encouraging youth's behavior. This research used mixed method, content analysis, qualitative and quantitative methodology. The methods for data collecting were documentary analysis, questionnaires asking opinions of youths on behaviors that should be encouraged and evaluate the guideline for encouraging youth's behavior and deep interview. Quantitative data analysis using statistics such as frequency, mean and standard deviation.

The research found that

1. The concepts that appear in the literature are as follows: 1) ideas of life 2) ideas about self-development and 3) Ideas about love.

2. The results of the survey of youth opinions about behaviors that should be promoted at a higher level.

3. Guidelines for promoting youth behavior consisting of L - C - M - R - A has the following meanings; L refers to Learning, C refers to Considerate, R refers to Responsibility and A refers to Attempt.

Keywords: Morality, Literature, Promoting, Behavior, Youth

(ค)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของ
เยาวชน สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชนก นัยเจริญ
อาจารย์กฤษณา ชาญณรงค์ อาจารย์จิราภรณ์ ภูเทศ ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษ
รัมย์ อาจารย์ ดร.สุเทพ ธรรมะตระกูล และอาจารย์เบญจมาศ บรรเจิดพัฒนกุล ที่กรุณาสละ
เวลาชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อประเมิน
แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้ลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ให้โอกาส
และให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ

15 สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	3
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม	5
2.2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรม	10
2.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน	16
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
3.1 วิธีวิจัย	29
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	32
บทที่ 4 ผลการวิจัย	34
4.1 ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	34
4.2 พฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน	59
4.3 แสวงหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
5.1	สรุปผลการวิจัย
5.2	การอภิปรายผล
5.3	ข้อเสนอแนะ
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	81
	ภาคผนวก ก แบบสำรวจความคิดเห็นของเยาวชน
	ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
ประวัติผู้วิจัย	95

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเยาวชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เน้นพัฒนาให้เยาวชนมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้ และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนให้มีพฤติกรรมตามที่คาดหวังจึงจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ

การส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์เยาวชนให้คุณภาพชีวิตที่ดีและมีจึงเป็นปัจจัยสำคัญการพัฒนาประเทศชาติให้มีความยั่งยืน ดังที่ จีววรรณ กีนาวงศ์ (2533) กล่าวถึงพฤติกรรมของเยาวชนว่า “เยาวชนตั้งแต่วัยก่อนวัยรุ่นจนถึงวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ต้องการหาตัวแบบที่เด็กพึงพอใจเพื่อเลือกปฏิบัติตาม โดยเฉพาะการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครและบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กชื่นชอบ” จากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเยาวชนสามารถพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมได้หากมีต้นแบบที่ดี

พฤติกรรมของเยาวชนสามารถพัฒนาได้โดยวิธีการหนึ่งคือการเรียนรู้ทางปัญญา สังคม (Albert Bandura, 1986) แนวคิดดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าพฤติกรรมของเยาวชนที่แสดงออกส่วนใหญ่ นั้น เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อม ตัวแบบในสภาพแวดล้อม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริงเป็นตัวแบบที่คนเราเผชิญในชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน เป็นต้น ตัวแบบอีกชนิดหนึ่งคือ ตัวแบบสัญลักษณ์ เป็นตัวแบบที่เราเห็นโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์ ทีวี หนังสือพิมพ์ วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

วรรณกรรมเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างต่อเนื่อง นิตยา วรรณกิตร์ (2559 : 24) กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านวรรณกรรมที่มีต่อเยาวชนโดยเฉพาะหนังสือประเภทบันเทิงคดีและสารคดีว่า การอ่านวรรณกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้สัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงเรียนรู้ที่จะมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับเนื้อหาหรือพฤติกรรมของตัวละครไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตัวละคร ปัญหา

การแก้ปัญหา ส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดีของตัวละครจะทำให้เขาชนรู้จักเปรียบเทียบกับตัวเอง ทั้งในแง่ความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะหล่อหลอมให้เขาเป็นคนรู้จักนับถือตัวเอง เข้าใจตนเอง และเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น และเข้าใจคนอื่นด้วยเช่นกัน อันจะทำให้เกิดพุทธิปัญญาด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถปรับพฤติกรรมเป็นแบบอย่างตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ

วรรณกรรมประเภทนวนิยายจัดเป็นงานเขียนชนิดหนึ่งที่จำลองสภาพสังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ดังที่ จิตรกร รุ่งเรือง (2551, 2) กล่าวว่า “นวนิยายเป็นหนังสือประกอบความรู้ในฐานะเป็น “ประสบการณ์เทียม” ให้แก่ผู้อ่าน ผู้อ่านจะเรียนรู้ชีวิตและสังคมได้จากนวนิยาย เพราะนวนิยายเป็นเรื่องที่สะท้อนวิถีชีวิตและสังคมทั้งในอดีต-ปัจจุบัน นวนิยายจึงไม่ใช่เรื่องไร้สาระ” จากความคิดเห็นดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาในนวนิยายเป็นเครื่องมือในการสะท้อนภาพสังคมในทุกด้านผ่านการแสดงพฤติกรรมของตัวละครที่แฝงด้วยข้อคิด หรือแฉกคิดให้ผู้อ่านได้คิด ได้ตีความในด้านต่าง ๆ ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับที่ พัทธจิรา จันทรคำ (2547: 17) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมนวนิยายไว้ว่า “วรรณกรรมเป็นการแสดงโลกแห่งรูปธรรมเป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถมองเห็น หรือสัมผัสได้ เช่น การแสดงกิริยาอาการต่างๆ ตั้งแต่การแต่งตัว กิน เดิน นั่ง ร้องเพลง เป็นต้น แต่อีกด้านหนึ่งของชีวิตมนุษย์จะเป็นโลกของสัจยชาติญาณ ความเข้าใจ ความนึกคิด ที่มีต่ออาการกิริยาพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ด้วยกันมนุษย์แสดงออกและทำความเข้าใจอาการ กิริยา พฤติกรรม และข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องของวรรณกรรมประเภทหนึ่งย่อมมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความคิดและความประเทืองปัญญาแก่ผู้อ่าน

นอกจากวรรณกรรมจะสอนให้เขาชนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่นและมีความรู้ความเข้าใจสภาพสังคมการนำวรรณกรรมสำหรับเยาวชนมาใช้เป็นสื่อเพื่อให้เขาชนในสังคมได้ศึกษาเรียนรู้จึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้เป็นคนที่มีศักยภาพทางด้านวิชาการและด้านจิตใจพร้อมทั้งเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และนำมาสร้างแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปตามแบบอย่างตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ

1.2 วัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล
- 1.2.2 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับแนวทางการใช้ประโยชน์เพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน
- 1.2.3 เพื่อสร้างและเผยแพร่แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

- 1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

 - 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 2,835 คน (จากข้อมูลจำนวนนักเรียน ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2561 ที่โรงเรียนเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต)
 - 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 352 คน
- 1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรรม กระหนกนที และมานชีวิต

1.4 กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ตั้งอยู่บนแนวคิด “วรรณกรรมคือภาพจำลองพฤติกรรมของบุคคลในสังคม” การวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนได้เป็นอย่างดี

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อคิด หมายถึง ทศนะ แนวคิด หรือคติเตือนใจที่ผู้เขียนแสดงไว้ในงานเขียนผ่านพฤติกรรมของตัวละคร บทสนทนา หรือการบรรยายเรื่อง

วรรณกรรมที่ได้รับรางวัล หมายถึง วรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรมกรรมกระหนกนที และม่านชีวิต

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่อายุเกิน 15 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ และเป็นนักเรียน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

- 1.6.1 ทำให้ทราบข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล
- 1.6.2 ทำให้ได้แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอหัวข้อตามลำดับดังนี้

- 2.1 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยาย
- 2.2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรม
- 2.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยาย

วรรณกรรม คือ งานเขียนที่สะท้อนภาพพฤติกรรมของคนในสังคมในขณะนั้น วรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะมีคติหรือแง่คิดอย่างหนึ่งแทรกไว้ อาจจะเป็นเนื้อเรื่องหรือเป็นคติคำสอนระหว่างบรรทัด สிทธา พินิจวุฒล และนิตยา กาญจนะวรรณ (2520 : 6 - 8) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อมนุษย์ดังนี้

1. จากตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรม ได้เปิดเผยให้ผู้อ่านเห็นความคิดจิตใจของมนุษย์ด้วยกัน ทั้งที่เหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป และทั้งที่แตกต่างและมีปฏิกิริยาต่อคนอื่น
2. จากการสร้างพฤติกรรมและสถานการณ์ในวรรณกรรม ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมของคน ๆ หนึ่งย่อมเกี่ยวโยงไปถึงคนอื่น ๆ ด้วย บางครั้งพฤติกรรมของคนเพียงคนเดียวก็มีพลังอำนาจผลักดันให้เกิดเหตุการณ์ที่เลวร้ายที่จะควบคุมได้ มีผลต่อตนเองและคนอื่น ๆ อีกหลายคน ซึ่งใคร ๆ ก็ควบคุมสถานการณ์ไม่ได้นอกจากนี้ยังทำให้ผู้อ่านแลเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต่อต้านและขัดแย้งตามมาด้วย
3. จากการสร้างฉากในวรรณกรรม โดยเฉพาะเมื่อผู้เขียนวาดภาพความเป็นไปในโลกซึ่งมีแต่ความกดดัน จะทำให้ผู้อ่านได้แลเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ของชีวิต ผู้เขียนจะเลือกจัดประเภทของประสบการณ์มาแยกแยะพิจารณาในวรรณกรรมของเขา เพื่อให้ผู้อ่านมีโอกาสนำประสบการณ์ของตนเองมาเทียบเคียงร่วมพิจารณาด้วย
4. จากรูปแบบและโครงสร้างของวรรณกรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสากลว่าเป็นศิลปะนั้น ผู้อ่านไม่ว่าจะอ่านวรรณกรรมในรูปนวนิยาย บทละคร หรือบทประพันธ์อื่น ๆ ก็จะมีลักษณะของวรรณกรรมนั้น ๆ ลักษณะเฉพาะเหล่านั้น จะปรุงแต่งความคิดของผู้อ่านและกระตุ้นเตือนให้เกิด

ความรู้สึกนึกคิดอย่าง ลึกซึ้ง เป็นความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่านจากวรรณกรรมที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ และโครงสร้างต่าง ๆ กัน

5. จากภาษา สัญลักษณ์ และมโนภาพ ของวรรณกรรมได้สร้างความงามและความน่าเกลียดให้เกิดขึ้นเพื่อเทียบเคียงกัน วรรณกรรมจะกระตุ้นจินตนาการของผู้อ่านให้หัวโนไหวและมีการตอบสนองนักเขียน ที่ใช้ภาษาได้กระฉ่างชัดจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดในส่วนลึกของจิตใจมายัง ผู้อ่านได้อย่างยอดเยี่ยม ความงดงามของภาษาของกวีหรือนักเขียน จะเขย่าอารมณ์และความคิดของผู้อ่านให้ไหวสะเทือน ความหมายที่ลึกซึ้งของกวี ความผสมกลมกลืนของการใช้สัญลักษณ์และการวาดมโนภาพล้วนแต่มีส่วนช่วยจรรโลง ใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

6. จากท่วงทำนองเขียนในวรรณกรรม ซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้จักลักษณะเฉพาะของกวีหรือนักเขียน แต่ละคนนั้นจะทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกตื่นเต้นไปกับบุคลิกลักษณะของกวีหรือนักเขียนซึ่งไม่ซ้ำแบบกัน

7. จากความคิดในวรรณกรรม ผู้อ่านจะได้พบกระจกเงาใบมหึมาสะท้อนภาพประสบการณ์ ความฉลาดหลักแหลม และย่อโลกอันกว้างขวางมาวางไว้ตรงหน้า จะชี้ให้ผู้อ่านเห็นสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ และการพยายามค้นหาวิธีที่ดีที่สุดมาแก้ปัญหาเหล่านั้น

จากอิทธิพลของวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่า วรรณกรรมเป็นศิลปกรรมที่บันทึกชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ทั้งในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ความคติ ความเชื่อ ศาสนา และมักแฝงปรัชญาการดำเนินชีวิตต่าง ๆ อยู่เสมอ

ปรัชญาหรือข้อคิดในการดำเนินชีวิต คือ ทศนะ แนวคิด หรือคติเตือนใจที่ผู้เขียนแสดงไว้ในงานเขียนผ่านพฤติกรรมของตัวละคร บทสนทนา หรือการบรรยายเรื่อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม ดังที่ จรรยาวรรณ เทพศรีเมือง (2560 : 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวรรณกรรมปัจจุบันไว้ว่าวรรณกรรมมีคุณค่า 2 ระดับสรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าของวรรณกรรมระดับปัจเจกบุคคล

1.1 ส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกทักษะ

การอ่านวรรณกรรมเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและเปิดโอกาสให้ฝึกทักษะการอ่านในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

1.2 ให้ความบันเทิงใจ

วรรณกรรมเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิงใจทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานไปกับตัวหนังสือที่ถ่ายทอดเนื้อเรื่องและสะท้อนอารมณ์ทั้งรัก โกรธแค้น สงสาร เห็นอกเห็นใจ อีกทั้งยังสร้างให้ผู้อ่านฝันและจินตนาการไปกับท้องเรื่องอีกด้วย

1.3 ประเทืองปัญญา

วรรณกรรมสร้างความประเทืองปัญญาโดยการชี้ให้เห็นสภาพชีวิตของสังคมในสมัยนั้นๆ ได้อย่างชัดเจนรวมถึงการให้แง่คิดประสบการณ์จำลองของชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชีวิตที่เพียบพร้อมอุดมสมบูรณ์ชีวิตที่ตกอับ ยาแค้นไซโคร่าอีกครั้งใหม่โน้ตศน์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม

2. คุณค่าของวรรณกรรมในระดับสังคม

2.1 วรรณกรรมบางเรื่องสะท้อนถึงกฎเกณฑ์ทางสังคมอัน วรรณกรรมบางเรื่องสะท้อนถึงกฎเกณฑ์ทางสังคมอันได้แก่ ศีลธรรมกรอบจารีตและธรรมเนียมนิยมต่างๆ

2.2 การนำเสนอโน้ตศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วรรณกรรมได้นำเสนอแนวคิดร่วมของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่หยุดนิ่ง เพื่อนำไปสู่สภาพสังคมที่ดียิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าคุณค่าของการศึกษาวรรณกรรม มีทั้งในระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล คือ ผู้อ่านวรรณกรรมจะได้รับทั้งความรู้และความบันเทิง และแง่คิดมุมมองต่าง ๆ ของชีวิตในขณะเดียวกันวรรณกรรมยังให้คุณค่ามากขึ้นในระดับสังคมโดยกันเป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อสะท้อนภาพและมโนทัศน์สังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2530 : 2-3) ได้กล่าวถึงบทบาทของนวนิยายกับสังคมไว้ว่า นวนิยายอันเป็นผลผลิตทางวรรณกรรมย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างใกล้ชิดทั้งนี้เพราะผู้เขียนวรรณกรรมกระทำบทบาทพร้อม ๆ กันอยู่ 2 อย่าง อย่างหนึ่งในฐานะผู้ผลิตวรรณกรรมอย่างที่สองในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคม ฉะนั้นนวนิยายย่อมมีเนื้อหาสาระ และความคิดอันดูดซับมาจากสังคม ทั้งนี้เพราะแม้ว่านวนิยายจะเกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียนโครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครเป็นเรื่องที่ผู้เขียนสมมติแต่งขึ้นก็ตามแต่ผู้เขียนก็ได้ถ่ายทอดมาจากบุคคลและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตามช่วงเวลาเขียน ยิ่งผู้เขียนมีฝีมือก็ยากที่ผู้อ่านจะไม่ติดตาม ฉะนั้นนวนิยายจึงมีความผูกพันกับสังคมโลกทัศน์ของผู้เขียนที่มีต่อสังคมนั่นเอง

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539 : 182-185) อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับข้อคิดไว้ว่า แนวคิด คือ สาระสำคัญที่ผู้แต่งมีจุดประสงค์ต้องการสื่อมายังผู้อ่าน สาระสำคัญนั้นมักจะเกี่ยวกับความเป็นจริงของชีวิตเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความหยั่งรู้เข้าใจ และเป็นข้อคิดเตือนใจ โดยอธิบายถึงลักษณะสำคัญไว้ดังนี้

1. แก่นเรื่องมักจะปรากฏในนวนิยายเรื่องสั้นที่มีจุดมุ่งหมาย

1.1 เรื่องที่ผู้เขียนพยายามเสนอหรือตีแผ่ให้เห็นความจริงในชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นประสบการณ์ร่วมหรือไม่ก็ภาวะอันเป็นธรรมชาติธรรมดาของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ความรู้สึกหรือการแสดงออก

1.2 เรื่องที่ผู้เขียนประดิษฐ์คิดแต่งเองเพื่อพิสูจน์กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิตโดยการผูกเรื่องให้มีสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น โครงเรื่องตัวละครฉากหรือการเล่าเรื่องเพื่อให้เรื่องดังกล่าวสื่อความหมายและเป็นตัวพิสูจน์ให้เห็นว่าทฤษฎีสมมุติฐานนั้นเป็นความจริงหรือมีความเป็นไปได้

2 แก่นเรื่องมีลักษณะคล้ายคำสอนทางศีลธรรมหรือหลักในการใช้ชีวิต แต่แก่นเรื่องไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมเสมอไป แก่นเรื่องในศีลธรรมอาจแทนที่กันได้เป็นอันเดียวกันได้บางครั้งแต่ก็ไม่ใช่ข้อสรุปที่แน่นอนตายตัว เพราะสิ่งที่ทำให้ข้อเตือนใจแตกต่างกันเรื่องไม่ได้มุ่งสอนหรือให้ข้อคิดเพียงอย่างเดียวแต่มุ่งให้ผู้อ่านได้ตระหนักรู้ และเข้าใจในชีวิตเป็นสำคัญดังนั้นการพิจารณาค้นหาแก่นเรื่องจึงไม่ควรตั้งคำถามว่าเรื่องนี้ “สอนอะไร” แต่ควรถามว่าเรื่องนี้แสดงอะไรให้เราเห็น

3. บทสรุปเกี่ยวกับแก่นเรื่อง มักเป็นประโยคบอกเล่าที่รวบรวมเอาความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับสาระสำคัญ หรือความคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่องเอาไว้ ความคิดรวบยอดดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้อ่านได้อ่านเรื่องจบลง หรือสรุปเรื่องในขณะที่อ่านข้อสรุป โดยความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรื่องในเรื่องสั้น และนวนิยายไม่จำเป็นต้องมีเหมือนกันเสมอไป อาจเปลี่ยนไปตามธรรมชาติความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้อ่านแต่ละคนจะตีความหรือสรุปแก่นเรื่องแตกต่างกันออกไป

4. แก่นเรื่องที่เกี่ยวข้อกับตัวละครเป็นสำคัญแต่ตอนเป็นสำคัญแต่ตัวละครแสดงบทบาท และถูกกำหนดโดยโครงเรื่องอีกทีหนึ่ง ดังนั้นแก่นเรื่องจึงมีความสัมพันธ์กับโครงเรื่องโดยตรง ผู้เขียน แก่นเรื่องที่เกี่ยวข้อกับตัวละครเป็นสำคัญแต่ตัวละครแสดงบทบาท และถูกกำหนดโดยโครงเรื่องอีกทีหนึ่งดังนั้นแก่นเรื่องจึงมีความสัมพันธ์กับโครงเรื่องโดยตรงผู้เขียนแสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ มาปลูกข้าวจนเป็นเรื่องเหตุ

สาระสำคัญในการประเมินค่าแก่นเรื่องคือการพิจารณาคุณค่าของแนวคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่องและพิจารณาถึงความสำเร็จในการสื่อแก่นเรื่องซึ่งผู้วิจารณ์อาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้เป็นแนวในการวินิจฉัย

1. เกี่ยวกับความสมจริงการพิจารณาความสมจริงของแก่นเรื่องมี 2 ลักษณะคือ

1.1 ความสมจริงตามความเป็นจริงภายนอก กล่าวคือ แก่นเรื่องที่ดีต้องมีลักษณะความสมจริงมีเหตุมีผลเป็นไปได้เมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นจริงภายนอกคือความจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์หรือเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับสามัญวิสัยของปวงชนอันเป็นลักษณะที่เรียกว่าธรรมดาโลก

1.2 ความสมจริงภายในตัวเรื่องเรื่องบางเรื่องผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอ หรือพิสูจน์ ทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตดั่งนั้นการทุก ๆ เรื่องจึงสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นเหตุเป็นผลสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ในการพิจารณาความสมจริงตามลักษณะนี้ ผู้วิจารณ์ต้องสังเกตดูว่าแก่นเรื่องที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ หรือไม่หรือมีความสมจริงมากน้อยเพียงใดความสมจริงในตัวเรื่องอาจเป็นคนละอย่างกับความสมจริงภายนอกก็ได้

2. เกณฑ์เกี่ยวกับคุณค่า แก่นเรื่องที่ดีไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าในเชิงสั่งสอน หรือคุณค่าด้านศีลธรรมเสมอไป แต่ควรช่วยตีแผ่ และเปิดเผยให้เห็นลักษณะและธรรมชาติของมนุษย์ตามความเป็นไปในลักษณะของสังคมของโลกอย่างชัดเจน ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้แก่นเรื่องที่ดีควรจะเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ยกระดับจิตใจของผู้อ่านมากกว่าเป็นแนวคิดที่จู้จี้จุกจิกให้จิตใจตกต่ำหรือถอย

จากความคิดเห็นดังกล่าวที่ชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของวรรณกรรมคือการให้ข้อคิด คติเตือนใจแก่ผู้อ่าน ผ่านพฤติกรรมและสถานการณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรม เมื่ออ่านวรรณกรรมผู้อ่านได้เรียนรู้ว่า พฤติกรรมของคน ๆ หนึ่งย่อมเกี่ยวโยงไปถึงคนอื่น ๆ และอาจมีผลต่อภาพรวมในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ดังนั้นวรรณกรรมที่ดีจึงต้องมีส่วนให้ความสำคัญของสังคมหรือมโนทัศน์ร่วมของสังคม โดยเสนอข้อคิดต่อผู้อ่านโดยรวม เป็นการปลูกฝังทัศนคติต่อสังคมแก่ผู้อ่าน ส่งเสริมให้ผู้อ่านเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม และมีมโนทัศน์ร่วมกับสังคม เช่น ประพฤติตามกฎเกณฑ์ของสังคม อันได้แก่ ศีลธรรม จารีต ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ มีแนวคิดร่วมในการพัฒนาสังคมไปสู่สิ่งที่ดีกว่า เสนอแนะ เร่งเร้ามโนคติของปัจเจกบุคคลให้พยายามปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสังคมอย่างไม่หยุด (ธวัช ปุณณโกทก. 2537 : 10-11) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม คือ ต้นแบบในการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคม

2.2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรม

การส่งเสริม หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมุ่งสนับสนุนทักษะให้เกิดการสนใจให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นเป็นนิสัย และนิสัยดังกล่าวจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันกว้างขวางส่งผลให้งานนั้นสำเร็จ

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531 : 223) อธิบายจุดมุ่งหมายของการส่งเสริมไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อป้องกันการเสื่อม
2. เพื่อสร้างความมั่นใจ
3. เพื่อกระตุ้นให้สนใจ

การส่งเสริมพฤติกรรมเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อการมีชีวิตที่ดี นักพฤติกรรมนิยมมีทัศนะว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ไม่ดี และไม่เลวว่าการที่เขาจะเป็นอย่างไรเป็นผลมาจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ นักมนุษยนิยมมีทัศนะว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีลักษณะอันดีงามที่จะพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญของงามต่าง ๆ ได้แก่ การตระหนักในตนเอง การคิดสร้างสรรค์ และการมีชีวิตที่ดี และเชื่อว่าการกระทำใด ๆ ของบุคคลเป็นผลมาจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ทัศนะในการมองโลก เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันจึงมีอิทธิพลต่อบุคคลมากกว่าอดีต (เมธาวี อุดมธรรมานภาพ, 2548 : 118)

ชัยพร วิชชาวุธ (2525) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมว่า พฤติกรรม คือ การกระทำของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำนั้นผู้กระทำจะทำโดยรู้ตัวหรือไม่ และไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม การพูด การเดิน การกระพริบตา การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึก โกรธ การคิด ต่างเป็นพฤติกรรมทั้งนั้น

ชูดา จิตพิทักษ์ (2527 : 2) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรมว่า พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้น ไม่รวมเฉพาะสิ่งที่ปรากฏออกมาภายนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งที่อยู่ภายในใจบุคคลซึ่งคนภายนอกไม่สามารถสังเกตเห็นโดยตรง เช่น คุณค่าที่เขายึดถือเป็นหลักในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ทัศนคติ เจตคติที่เขามีต่อสิ่งต่าง ๆ ความเชื่อ ทัศนคติ และสภาพจิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของบุคลิกภาพของบุคคลเป็นเหตุปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536 : 2 – 3) กล่าวว่า พฤติกรรม คือ สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออกมาเพื่อตอบสนอง หรือตอบโต้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง สภาพการใดสภาพการณ์หนึ่ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำกิจกรรม หรือการตอบสนองที่มนุษย์แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งกระทำโดยมีจุดมุ่งหมาย และเป็นได้อย่างใคร่ครวญมาแล้วทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้

องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวคิดของ ครอนบาค แบ่งออกได้เป็น 7 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรมคนเราต้องทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น กิจกรรมบางอย่างก็ให้ความพอใจหรือสนองความต้องการได้ทันที แต่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์บางอย่าง ก็ต้องใช้เวลาอันจึงจะบรรลุผลสมความต้องการคนเราจะมีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกันและมักต้องเลือกตอบสนองต่อความต้องการที่รีบด่วนก่อนและสนองความต้องการที่ห่างออกไปภายหลัง

2. ความพร้อม (Readiness) หมายถึง ระดับวุฒิภาวะ และความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ คนเราไม่สามารถสนองความตอบความต้องการ ได้หมดทุกอย่างความต้องการบางอย่างอยู่นอกเหนือความสามารถของเรา

3. สถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้บุคคลเลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

4. การแปลความหมาย (Interpretation) ก่อนที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งลงไป จะต้องพิจารณาสถานการณ์เสียก่อนแล้วตัดสินใจเลือกวิธีการที่คาดว่าจะได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

5. การตอบสนอง (Respond) เป็นการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการและวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นตอนการแปลความหมาย

6. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้นซึ่งอาจได้รับตามที่คิดไว้ (Confirm) หรืออาจตรงกันข้ามกับความหมาย (Contradict) ก็ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction To the wronging) หากคนเราไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ก็จะกล่าวว่าเขาประสบกับความผิดหวังในกรณีเช่นนี้ เขาอาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานการณ์เสียใหม่และเลือกวิธีการตอบสนองใหม่ก็ได้

บลูม (อ้างถึงใน สมฤดี ดอกเทียน, 2543 : 8 -11) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมว่า พฤติกรรม คือ กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำอาจเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1 พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยปัญญาหรือด้านความรู้ พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นของความสามารถทางด้านความรู้การให้ความคิด และการพัฒนาด้านสติปัญญาจำแนกตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายากดังนี้

1.1 ความรู้ความจำ เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำหรือการระลึกได้

1.2 ความเข้าใจเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องมาจากความรู้จะต้องมีความรู้ก่อนถึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปแบบของการแปลความหมายการตีความและการคาดคะเน

1.3 การนำไปใช้ เป็นการนำเอาวิธีการทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์แนวคิดต่างๆไปใช้

1.4 การวิเคราะห์ เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวสมบูรณได้ ออกมาเป็นส่วนย่อยและมองเห็นความสัมพันธ์อย่างชัดเจน ระวังส่วนประกอบที่เป็นปัญหาหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5 การประเมินผลเป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัยดีราคาของสิ่งต่างๆโดยมีกฎเกณฑ์ที่ช่วยประเมินค่านี้อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นหรือมีอยู่แล้วก็ตาม

2. พฤติกรรมด้านเจตคติ หมายถึง ความสนใจความรู้สึก ทำที่ ความชอบในการให้คุณค่าหรือการปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบาย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจของคนซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือพิเศษวัดพฤติกรรมเหล่านี้เพราะความรู้สึกภายในของคนนั้นยากต่อการที่จะวัดพฤติกรรมแสดงออกมภายนอก

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกายซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์หนึ่งหรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไปพฤติกรรมด้านนี้ สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน ในทางสุขภาพถือว่าพฤติกรรมด้านการปฏิบัติของบุคคลเป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายที่จะช่วยให้คนมีสุขภาพดีแยกเป็น 5 ขั้นดังนี้

3.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการลอกแบบหรือตัวอย่างที่สนใจ

3.2 การทำตาม แบบ (Manipulation) การลงมือทำตามแบบที่สนใจ

3.3 การมีความถูกต้อง (Precision) เป็นการตัดสินใจเลือกทำตามแบบที่เห็นว่าถูกต้อง

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นการกระทำที่เห็นว่าถูกต้องนั้นอย่างเป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่อง

3.5 การกระทำโดยธรรมชาติ (Naturalization) เป็นการกระทำจนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติโดยธรรมชาติ การกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ทางความรู้สึกนึกคิด คำพูด การกระทำท่าทางต่างก็มีความสำคัญเพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกันในสังคม

การจำแนกพฤติกรรมของบุคคลอาจจำแนกได้หลายลักษณะถ้าจำแนกโดยอาศัยการสังเกตเป็นหลักสำคัญ ดังที่ มัทนา กิสสัย (2543 : 47) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.5.1 พฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมปกปิด คือ การกระทำหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลซึ่งสมองจะทำหน้าที่รวบรวมและสั่งการ มีทั้งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การบีบตัวของลำไส้ และที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความคิดความรู้สึกความเชื่อค่านิยมซึ่งมีอยู่ในสมองของคนไม่สามารถสังเกตเห็นได้

3.5.2 พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมเปิดเผย คือ ปฏิกริยาของบุคคลหรือกิจกรรมของบุคคลที่ปรากฏออกมาให้ผู้อื่นได้เห็นทั้งจากการกระทำทางต่าง ๆ เช่น การพูด การหัวเราะ การกินอาหาร การรักษาความสะอาด การปลูกต้นไม้ พฤติกรรมภายนอกเป็นปัจจัยที่สำคัญของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และเป็นสาเหตุสำคัญในการอนุเคราะห์โรคหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2535 : 35) กล่าวถึง พฤติกรรมมนุษย์ว่ามนุษย์มีพฤติกรรมทางจิตใจหรือพฤติกรรมภายในควบคุมพฤติกรรมภายนอกมนุษย์มีความรู้สึกในการสัมผัสมีการรับรู้ มีการเรียนรู้ มีการจดจำ มีการคิด มีการตัดสินใจรวมทั้งเกิดอารมณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายนอก ในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมทางจิตเหล่านี้มีความสำคัญกับพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่เป็นพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมทางจิตของมนุษย์อาจเกี่ยวข้องโดยตรงกับมนุษย์ด้วยกันแต่ด้วยเหตุที่ว่าสังคมมนุษย์ย่อมต้องเกิดในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พฤติกรรมทางจิตจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วยไม่มากนักน้อยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่ามนุษย์จะทำอะไร มีการรับข่าวสารการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม มีการพยายามทำความเข้าใจความหมาย เกิดการเรียนรู้และสะสมไว้ในจิตใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการทางจิตต่อไป

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมบุคคล โดยมีส่วนตอนและกระบวนการเกิดพฤติกรรม 3 กระบวนการ คือ ดังนี้

1. กระบวนการรับรู้ (Perception) คือ กระบวนการที่รับข่าวสารจากสภาพแวดล้อมโดยผ่านทางระบบสัมผัส กระบวนการนี้จึงรวมถึงความรู้สึก (Sensation) ด้วย
2. กระบวนการเรียนรู้ (Cognition) คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิต ที่รวมการเรียนรู้ การจำ การคิด กระบวนการทางจิตดังกล่าว ย่อมรวมถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการทางปัญญา พร้อมกันนี้กระบวนการรับรู้นี้เกิดการตอบสนองทางด้าน

อารมณ์ เกิดกระบวนการทางด้านอารมณ์ (Affect) ทั้งกระบวนการรับรู้กระบวนการรู้ และกระบวนการทางอารมณ์

3. กระบวนการเกิดพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม (Spatial Behavior) คือ กระบวนการที่บุคคลมีพฤติกรรมเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมผ่านการกระทำ เป็นที่สังเกตได้จากภายนอกเป็นพฤติกรรมภายนอก (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2535 : 7-9)

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับหลายสิ่งหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม รวมถึงลักษณะนิสัยของ แต่ละบุคคลได้แก่

1. ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงอะไรก็ได้ในแง่ข้อเท็จจริงคือคิดว่าความจริงเป็นเช่นนั้นซึ่งอาจถูกหรือไม่ถูกต้องตามความจริงก็ได้ความเชื่อการแสดง โดยการเห็นการบอกเล่า การอ่านการคิดขึ้นมาเองเช่นคนในสมัยโบราณเชื่อว่าโลกกลม

2. ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนนิยมยึดถือประจำใจช่วยตัดสินใจในการเลือกทัศนคติหรือเจตคติเป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นแกนกลางของจิตวิทยาสังคมยุคปัจจุบัน ทัศนคติเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซับซ้อน ต้องอาศัยการตอบสนองออกมาเป็นถ้อยคำและพฤติกรรมภายนอก

3. บุคลิกภาพเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะนิสัยและเป็นเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของมนุษย์

4. สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เราแสดงพฤติกรรมออกมา อาจจะเป็นอะไรก็ได้ เช่น ความหิว หนังสือคำสอน เสียงปืน เป็นต้น

พัฒน์ สุจ้านงค์ (2522 : 80-82) ได้จำแนกองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

1. กลุ่มสังคม (Social Group) ได้แก่กลุ่มเพื่อนบ้านกลุ่มเพื่อนโรงเรียนกลุ่มเพื่อนร่วมสถาบันเดียวกัน เป็นต้น

2. บุคคลที่เป็นแบบอย่าง (Identification figure) ได้แก่ พ่อแม่พี่น้องครูผู้มีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น

3. สถานภาพ (Status) อาจเป็นสถานภาพที่สังคมกำหนดให้ เช่น เพศ อายุ ศาสนา หรืออาจเป็นสถานภาพที่บุคคลนั้นหามาได้ด้วยตนเอง เช่น ยศ ตำแหน่ง เมื่อบุคคลมีสถานภาพแตกต่างกันไปพฤติกรรมก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย

4. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น ในสังคมปัจจุบันนิยมใช้เครื่องทุ่นแรงในการทำงานแทนการใช้แรงเหมือนอย่างแต่ก่อนทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

5. กฎหมาย พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ถูกควบคุมโดยกฎหมาย เช่น การสูบบุหรี่บนรถประจำทางในเขตกรุงเทพฯ ถือว่าผิดกฎหมายดังนั้น พฤติกรรมการสูบบุหรี่บนรถประจำทางก็น้อยลงไป

6. ศาสนาแต่ละศาสนามีกฎเกณฑ์ข้อห้ามที่แตกต่างกันดังนั้นในสถานการณ์อย่างเดียวกันคนที่นับถือศาสนาต่างกันอาจแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันได้ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของศาสนานั้นเอง

7. ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของบุคคลทั้งสิ้น เช่น ประเพณีการเลี้ยงเด็กแต่ละสังคมก็อาจแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อ

8. สิ่งแวดล้อมคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมแตกต่างออกไป พฤติกรรมก็ต่างกันด้วย เช่นคนในชนบทและคนในสังคมเมือง

9. ทักษะ มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของมนุษย์ เช่น นักเรียนมีทักษะที่ไม่ค่อยดีต่อครูผู้สอนมักแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ออกมาเช่นไม่ตั้งใจเรียนหรือขาดเรียนเมื่อถึงชั่วโมงที่ครูผู้สอน เป็นต้น

10. การเรียนรู้ตามหลักจิตวิทยาถือว่าพฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยตลอดตั้งแต่เด็กจนโตเช่นเด็กเรียนรู้การปฏิบัติตนจากที่ได้ดูตัวอย่างจากผู้ใหญ่ เป็นต้น

นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความเชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดจากการเรียนรู้ โดยที่มนุษย์เราอาจจะเรียนรู้ได้ในสามลักษณะด้วยกันคือ

1. การเรียนรู้ขึ้นเนื่องมาจากสิ่งเร้า การเรียนรู้เช่นนี้มักจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลไม่สามารถควบคุมได้เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล เป็นต้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้เนื่องมาจากสิ่งเร้านั้นเองเช่น เวลาใกล้สอบ(สิ่งเร้า) ทำให้เกิดความวิตกกังวลกลัวว่าจะสอบไม่ได้ เป็นต้น หรือเห็นอาหารที่ชอบ(สิ่งเร้า) และทำให้เกิดน้ำลายไหล พฤติกรรมดังกล่าวนี้ยากแก่การควบคุมเพราะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติแต่ถ้าบุคคลรู้ก่อนว่าเป็นเพราะว่าสิ่งเร้าใดก็อาจจะสามารถแก้ปัญหาของสิ่งเร้านั้นได้โดยอาจที่จะตัดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้านั้นกับพฤติกรรม การตอบสนองเสีย การตอบสนองที่ไม่สามารถควบคุมได้ก็จะไม่เกิดขึ้น

2. การเรียนรู้จากเงื่อนไขผลกระทบ นั่นคือพฤติกรรมใดที่บุคคลกระทำในสังคม ผลกรรมที่ตามมาจะเป็นตัวกำหนดการเกิดขึ้นหรือการไม่เกิดขึ้นของพฤติกรรมนั้นอีกในสภาพที่คล้ายคลึงกัน

ซึ่งผลกระทบที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีกในสภาพที่คล้ายคลึงกันเรียกว่าตัวเสริมแรง และผลกระทบที่ไม่ทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นอีกเรียกว่า การลงโทษเช่น การที่เด็กทำการบ้านส่งครูตรงเวลาแล้วครูชมเด็ก เป็นการให้ผลกระทบท่อพฤติกรรมการทำงานตรงเวลา ผลปรากฏว่าเด็กส่งงานตรงเวลาตลอดมา แสดงว่าการชมคือการให้การเสริมแรงนั่นเอง ในขณะเดียวกันถ้าเด็กกระทำผิดกฎของโรงเรียนแล้วครูตี เด็กไม่กระทำผิดระเบียบอีกเลย การตีเด็กก็ถือว่าเป็นการลงโทษ ซึ่งเงื่อนไขการเสริมแรงจะต้องให้สิ่งที่เด็กชอบแล้วพฤติกรรมเพิ่มขึ้นและเงื่อนไขการลงโทษเป็นการให้สิ่งที่เด็กไม่ชอบแล้วพฤติกรรมถูกระงับลงนอกจากนี้ยังมีผลมรรณอีกชนิดหนึ่งเรียนว่าการหยุดยั้งเป็นการยุติการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรงมาแล้ว เช่น การที่เด็กทำตัวเป็นตัวตลกในชั้นเรียนแล้วเพื่อนชอบใจ ถ้าต่อมาเด็กทำตัวตลกอีกแล้วเพื่อนไม่สนใจแสดงว่าเพื่อนได้ใช้การหยุดยั้งแล้ว การหยุดยั้งนั้นถ้าใช้อย่างเหมาะสมจะทำให้พฤติกรรมที่ถูกหยุดยั้งนั้นลดลง

3. การเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบ เป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ครู ผู้ปกครองหรือแม้แต่เพื่อนๆ ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการเสริมแรง แนวโน้มที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้นจะมีสูงในขณะเดียวกันถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการลงโทษจะเห็นได้ว่า บุคคลจะไม่เลียนแบบพฤติกรรมนั้น หลักการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนี้ได้นำมาใช้กันอย่างมากมายในสังคมของเรา ดังจะเห็นได้จากในรายการโทรทัศน์ที่มีการจัดรายการเราไม่ทำผิดกฎจราจร ตาวิเศษ การป้องกันเอดส์ การเลิกสูบบุหรี่ เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนได้หากมีตัวแบบที่ดี วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และนำมาสร้างแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปตามแบบอย่างตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ

2.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน

เยาวชน หมายถึง บุคคลในวัยหนุ่มสาวที่อายุเกิน 15 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งเป็นช่วยวัยแห่งการแสวงหา นายแพทย์วิจารณ์ พานิชได้ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “สู่คุณภาพเยาวชนในศตวรรษที่ 21” เมื่อวันที่ 21 ถึง 23 พฤษภาคม 2557 ความเป็นเยาวชนที่ดีในศตวรรษที่ 21 คือ คนที่พัฒนาตนได้ใกล้เคียงกับศักยภาพที่มีอยู่มากที่สุด มีการพัฒนาพหุปัญญารอบด้าน ขณะนี้ประเทศไทยพัฒนาเฉพาะปัญญา ไม่ได้พัฒนาอารมณ์ จิตใจ

โดยธรรมชาติมนุษย์เรามีศักยภาพทั้งด้านดีและด้านชั่ว มีทั้งด้านบวกและด้านลบ การศึกษาต้องหนุนศักยภาพด้านดีและพยายามลดทอนศักยภาพด้านลบ ซึ่งการศึกษาไทยให้ความสำคัญน้อยมาก เมื่อไหร่ที่เรามุ่งเกี่ยวกับการสอบมันจะมุ่งเน้นแต่ในด้านวิชา คือ จำได้ตอบได้แต่การเรียนรู้เพื่อตั้งศักยภาพมีมากกว่านั้นเยอะมาก ที่สำคัญ คือ การเติบโตเป็นคนรู้จักผิดชอบชั่วดี สำคัญยิ่งกว่าวิชาความรู้มากมาย ที่พูดอย่างนี้ไม่ได้หมายความว่าวิชาความรู้ไม่สำคัญ แต่สิ่งนี้สำคัญมากกว่าเป็น เพราะตัวกำหนดชีวิตที่ดีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ

เด็กต้องเรียนรู้ปรับตัวได้ตลอด เพราะโลกจะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ หากการศึกษาสอนให้เด็กสามารถมีทักษะการเรียนรู้ปรับตัวได้เขาจะนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต หัวใจสำคัญ คือ เพื่อให้เด็กเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ อาทิ การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มทำให้เด็กฝึกทักษะการให้และการรับ การพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติที่จะมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศหากเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพย่อมส่งผลดี ต่อการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของเยาวชนให้เข้าไปในทิศทางที่ดีงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรตระหนักเพื่อประโยชน์ในการสร้างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน คือการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ของเยาวชน จรูญ ทองถาวร (2530 : 263 – 265) อธิบายความอธิบายถึงลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. วัยรุ่นเป็นวัยที่สำคัญที่สุดเพราะผลลัพธ์ต่อเจตคติและพฤติกรรมของบุคคลในทันที ในขณะที่วัยอื่นมีผลต่อบุคคลในระยะยาว วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีผลทันทีต่อบุคคล บางช่วงมีผลต่อจิตใจ

2. วัยรุ่นเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ หมายถึง อะไรที่เคยเกิดขึ้นก่อนจะละจุด ซึ่งอะไรที่เกิดขึ้นอยู่และกำลังเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อผ่านจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่จะต้อง และสิ่งต่างๆ ที่เหมือนเด็กต้องเรียนรู้แผนพฤติกรรมและเจตคติใหม่เพื่อทดแทนสิ่งที่เสียไปอย่างไรก็ดีอะไรที่เกิดขึ้นก่อนจะละสิ่งนั้น และสิ่งนั้นยังคงครอบงำพฤติกรรมและเจตคติใหม่ด้วยในช่วงวัยหัวเลี้ยว หัวต่อสถานภาพของบุคคลยังไม่ชัดเจนและความสับสนทางบทบาทหน้าที่เด็กจะต้องเล่นก็ยังคงอยู่ วัยรุ่นจะเป็นช่วงวัยที่ไม่ใช่ทั้งวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่

3. วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของวัยรุ่นประกอบด้วย

3.1 แสดงอารมณ์รุนแรงมากแต่แสดงอารมณ์ที่ฉุนเฉียว มักจะพบในวัยรุ่นตอนต้นมากกว่าตอนปลายซึ่งขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ

3.2 มีความไม่มั่นใจในตัวเองเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจซึ่งทำให้เด็กเกิดความสงสัยในการปฏิบัติตามความต้องการของพ่อแม่

3.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจิตใจและบทบาทที่ควรจะทำมักจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆปัญหาเหล่านี้ยากที่จะแก้ไขซึ่งต่างกับปัญหาที่เคยเกิดขึ้นแล้ว

3.4 แบบความสนใจ แบบพฤติกรรมค่านิยมที่เปลี่ยนไปสิ่งที่เคยสำคัญสำหรับเด็กวัยรุ่นแบบนี้ลดความสำคัญลงเด็กไม่เคยนึกถึงความมีเกียรติมากกว่าเพื่อน มักจะนึกถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ

3.5 เด็กมักมีความเห็นที่ฝืนกับการเปลี่ยนแปลงในขณะที่ตนต้องการเป็นตัวของตัวเองแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ต้องการรับผิดชอบซึ่งเป็นผลที่ตามมากับอิสระและผลก็คือเด็กจะจัดการความรับผิดชอบเหล่านั้นได้หรือไม่

4. วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาต่างๆ ไม่ว่าวัยไหนก็มีปัญหาทั้งนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเด็กไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะยากต่อการแก้ไขครั้งนี้มีเหตุผลมาจาก

4.1 ในช่วงวัยเด็กปัญหาต่าง ๆ พ่อแม่และครูจะเป็นผู้ตัดสินแก้ปัญหาแทนซึ่งต่างกับวัยรุ่นที่ต้องแก้ปัญหาเอง

4.2 อยากเป็นตัวของตัวเองวัยรุ่นมักจะปฏิเสธความช่วยเหลือจากคนอื่นเพราะคิดว่าสามารถแก้ปัญหานั้นได้

5. วัยรุ่นเป็นช่วงที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ ความเป็นตัวของตัวเองจะแสดงออกในแนวทางที่สมาชิกของกลุ่มถือปฏิบัติจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวัยรุ่น ไม่ว่าจะจะเป็นทางการแต่งกาย คำพูด และพฤติกรรมก็ตาม วัยรุ่นมักจะแสดงให้เห็นเหมือนเพื่อนร่วมกลุ่ม ที่จะทำได้ซึ่งถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

6. วัยรุ่นเป็นช่วงของจินตนาการ โดยจะสมมุติตัวเองที่ตนต้องการจะให้เป็นไป ซึ่งก็เป็นความจริง เขาต้องการให้ครอบครัวเพื่อน และคนที่เขาเกี่ยวข้องเป็นอย่างที่เขาสมมติให้เป็น ถ้าเด็กเกิดจินตภาพมากเท่าไรแต่ก็มักจะโกรธตัวเองมากเท่านั้น

7. วัยรุ่นเป็นวัยที่ใกล้กับความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นมันจะไม่ชอบความเป็นเด็กมักจะสร้างทำตัวเหมือนผู้ใหญ่ซึ่งเด็กมักจะแสดงออกในรูปแบบของการกระทำการแต่งกายแต่นั้นก็ไม่เพียงพอสำหรับเด็ก ดังนั้นเขาจึงต้องทำหน้าที่บางอย่างที่ผู้ใหญ่ทำ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าช่วงเวลาที่อยู่ในวัยรุ่นมักเป็นช่วงที่มีพัฒนาการในทุก ๆ คนิตา อินทรสูตร (2533 : 9) กล่าวถึง พัฒนาการด้านต่างๆของวัยรุ่นมีดังนี้

1. พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development) วัยรุ่น มักจะใช้อารมณ์ตัดสินเรื่องราวที่มากกระทบมากกว่าใช้ความคิด วัยรุ่นจะมีอารมณ์ และการแสดงออกที่รุนแรงแต่จะมี

เหตุผลมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ขณะเดียวกัน รู้จักเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา กล้าเผชิญความจริงและ
เลิกเรียกร้องความสนใจ

2. พัฒนาการด้านสังคม (Social Development) วัยรุ่นจะเข้ากลุ่มเพื่อน และเชื่อก
ความคิดเห็นของเพื่อนมากกว่าผู้ปกครอง วัยรุ่นมักจะมีมั่วสุมกันตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้าน
เกมส์ โรงหนัง และสถานที่อื่น ๆ เช่น ตามศูนย์การค้า เป็นต้น นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่
อยากรู้ อยากเห็นและอยากทดลองในวัยนี้เริ่มคบเพื่อนต่างเพศ

3. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Intelligent Development) เมื่อวัยรุ่นมีข้อสงสัย
ประการใด เขาก็จะต้องได้รับคำตอบที่แท้จริงพร้อมทั้งคำอธิบายที่มีเหตุผล พัฒนาการด้าน
สติปัญญาของวัยรุ่นเห็นได้จากงานอดิเรก และความสนใจในสิ่งต่าง ๆ บางคนมีงานอดิเรกหลาย
อย่างในเวลาเดียวกัน แต่เมื่ออายุใกล้เข้าสู่วัยผู้ใหญ่จะให้ความสนใจบางสิ่งเป็นพิเศษและลึกซึ้ง
ยิ่งขึ้น การอ่านนับได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่วัยรุ่นให้ความสนใจ นอกจากนี้สื่อมวลชนประเภท
ต่าง ๆ ก็ได้รับความสนใจจากวัยรุ่นเช่นกัน

4. พัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม (Heterosexual Development) วัยรุ่น
เริ่มให้ความสนใจต่อเพศตรงข้าม มีการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับเพศตรงข้าม ในช่วงเวลานี้วัยรุ่นจะ
ได้รับความรู้เรื่องเพศจากผู้ปกครองและจากทางโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะทั่วไปของวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลง ในด้านร่างกายอารมณ์
ความคิดและสติปัญญา มีความเป็นส่วนตัวต้องการเป็นตัวของตัวเองไม่ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่เข้ามา
จัดการเรื่องส่วนตัวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครอบครัวจะต้องดูแลให้ความสนใจกับเยาวชน
เพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

ด้านความต้องการของวัยรุ่น จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นมีความต้องการในสิ่งที่แตกต่างออกไป
ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่สนใจอ่าน สิ่งที่ชอบกระทำ ล้วนแต่เป็นความต้องการของแต่ละบุคคล
ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้อธิบายความหมายความต้องการของวัยรุ่นไว้ดังนี้ รัญจวน อินทรกำแหง (2520
: 123 – 124) ได้อธิบาย ถึงความต้องการของวัยรุ่นอันจะเป็นผลสืบเนื่องไปถึงความสนใจในการ
อ่านวัย 11 ประการคือ

1. ความต้องการมั่นใจ ว่าตนเองเป็นผู้ปกติทั้งกายใจอารมณ์และสังคม
2. ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นอิสระทางอารมณ์จากผู้ใหญ่
3. ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว
4. ต้องการความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องบทบาทของผู้ใหญ่โดยเฉพาะเรื่องการหาเลี้ยง
ชีพในการตั้งหลักฐานและครอบครัว

5. ต้องการมีความสัมพันธ์อันน่าพึงพอใจกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งสองเพศ
6. ต้องการที่จะเข้าใจเรียนรู้วิธีการที่จะควบคุมธรรมชาติ
7. ต้องการที่จะรับความสำเร็จจากประสบการณ์โดยตรง
8. ต้องการความช่วยเหลือในการปรับตัวในให้เข้ากับสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมตามสมควรแก่ฐานะ

9. ต้องการความช่วยเหลือในการแสวงหาปรัชญาชีวิตที่แน่นอน
10. ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งอันเป็นศิลปะงดงาม

11. ต้องการโอกาสพักผ่อนและสนุกบันเทิง

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 2) นิยามความหมายของพฤติกรรมตามธรรมชาติของเด็กและเยาวชนไว้ว่า

1. สามารถปรับตัวตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
2. อยู่ในโลกของความจริง
3. มีความรู้สึกมั่นคง
4. รู้จักตนเอง ถ้ามีจุดมุ่งหมายในชีวิต
6. มีความสามารถที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์
7. มีความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น
8. มองโลกในแง่ดีมีจิตใจว่าเรงเบิกบาน
9. รู้จักหาความเพลิดเพลินและความพอใจจากสิ่งต่างๆ ในชีวิต
10. มีสุขภาพดีและมีอารมณ์มั่นคง

จากนิยามความหมายของพฤติกรรมและความต้องการของวัยรุ่นดังกล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าช่วงเวลาวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่ มีความสำคัญที่ควรส่งเสริมพฤติกรรมให้มีคนลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ยิ้มอย่างไทย มีน้ำใจ ใฝ่สันติ รักความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่เป็นมิตรกับทุกคน รักธรรมชาติ
2. มีความมั่นใจในตนเองแบบสากลแต่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย

3. ใฝ่ศึกษาหาความรู้ มีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษา คอมพิวเตอร์ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global Literacy)
4. รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ จิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย
5. ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การรู้จักพึ่งตนเองได้
6. การเป็นผู้มีความอดทน สู้งาน รู้จักประหยัด อดออม มีทักษะการจัดการและการบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. การรู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
8. การเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข รู้จักการปรับตัวอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุล แยกแยะ และรู้เท่าทัน
9. การมีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิทัศน์ของจิตใจที่เข้มแข็ง จนสามารถปฏิเสธกับภัยอันตรายต่างๆ ที่กระตุ้นยั่วยุให้หลงผิดได้
10. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การดำรงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์จึงมีความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและหาประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณมีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัชรา สุขาว (2556) ศึกษาพฤติกรรมการประพันธ์และข้อคิดในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ผลการวิจัยด้านข้อคิดในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ประมวลได้ 5 กลุ่ม กลุ่มแรกข้อคิดด้านการดำเนินชีวิต นำเสนอเรื่องกำหนดแนวทางชีวิตด้วยตนเอง การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความพึงพอใจในชีวิต มีความวิริยะอุตสาหะ การรู้จักแก้ไขสิ่งที่ตนกระทำผิดพลาด การยอมรับผู้มีประสบการณ์และความสามารถ คุณค่าและความสุขของชีวิต กลุ่มที่ 2 ข้อคิดด้านสังคมนำเสนอเรื่องการรักษาความถูกต้องชอบธรรมในสังคม มิตรภาพของมนุษย์ในสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มที่ 3 ข้อคิดด้านธรรมชาติของมนุษย์นำเสนอเรื่องความปรารถนาของมนุษย์ ความหลงใหลในอบายมุข

กลุ่มที่ 4 ข้อคิดด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกลุ่มที่ 5 ข้อคิดด้านกระแสความเป็นไปของโลกและสังคมนำเสนอเรื่องกระแสทุนนิยมความรุนแรงและการก่อการร้าย

ถนัด ศักดิ์แสงโสภะ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ตัวละครและแนวคิดในงาน ประพันธ์ ของ ประชาคมลุนาชัย ผลการวิจัยในด้านแนวคิด พบว่า ประชาคม ลุนาชัย เสนอแนวคิดไว้หลากหลายประการ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการล่มสลายของสังคมชนบท ที่ให้เห็นสภาพของสังคมชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง แนวคิดเรื่องความแตกแยกในสังคมเมืองที่ให้เห็นการขาดความสัมพันธ์การขาดความช่วยเหลือกันของสังคมเมือง แนวคิดเรื่องอุดมคติแห่งความรักที่เห็นความรักที่เกิดจากความเสียสละเพื่ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีแห่งชีวิตและการทำงานที่ให้เห็นความภาคภูมิใจและยึดมั่นในแนวทางการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงาน แนวคิดเรื่องคุณค่าและการสืบทอดวัฒนธรรมที่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าช่วยยึดเหนี่ยวจะลงสังคมและแนวคิดเรื่องการเมืองการปกครองมีอิทธิพลของการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน

จารุวรรณิ อัมพันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเด็กก่อนวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปี พ.ศ. 2538 - 2542 ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนวางโครงเรื่องจากสภาพเหตุการณ์สังคมในปัจจุบันโดยนิยมนำเหตุการณ์จริงมาดัดแปลงเหตุการณ์ตัวละครบรรยายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเข้าใจผู้อ่าน และนำไปสู่เรื่องราวสำคัญเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วไป ทั้งที่เป็นสังคมเมืองและสังคมชนบท การดำเนินเรื่องมักใช้ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสาเหตุภายนอกเกี่ยวกับความยากจนสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมการเอาตัวรอด และการอนุรักษ์ธรรมชาติ ผู้เขียนเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทั้งหมด การดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับปฏิทินเป็นส่วนใหญ่ และนิยมปิดเครื่องด้วยสุภาษิตกรรม ด้านตัวละครส่วนใหญ่นั้นผู้เขียนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาได้อย่างสมจริงเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้แก่เด็กเพื่อที่จะได้ให้เข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังมีการสร้างฉากบรรยากาศทั้งในเมืองและชนบทได้อย่างละเอียดชัดเจนกลมกลืนกับเนื้อเรื่องใช้บทสนทนาภาษาที่เด็กเข้าใจง่ายพร้อมทั้งสอดแทรกข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่เด็กด้วย

ถวัลย์ เฟื่องเงิน (2537) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยด้านบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อเยาวชน พบว่า ผู้เขียนต้องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนแสดงทัศนคติเชิงแนะนำ ตักเตือนสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและชี้ให้เห็นแบบอย่างที่ดีของการอนุรักษ์เพื่อให้เยาวชนปฏิบัติตาม

นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา (2550) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในปี พ.ศ. 2547 ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีปี พ.ศ. 2547 มี 5 ประเด็นคือ 1. เนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตท้องถิ่น กล่าวถึง วิถีชีวิตของชาวนาและชาวเลในภาคใต้โดยสะท้อนปัญหาความยากจนของชาวนาที่ต้องอพยพเข้าไปทำงานในเมืองและพบว่าทางแก้ที่เหมาะสมคือการกลับสู่ท้องถิ่นและพัฒนาหมู่บ้านจนกลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ ส่วนวิถีชีวิตชาวเลกล่าวถึงการดำเนินชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ เข้าใจและเคารพกฎเกณฑ์ของธรรมชาติและอยู่กันอย่างสงบและพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเอง 2. เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมกล่าวถึงประเพณีท้องถิ่นภาคใต้และภาคเหนือการเล่นของเด็กล้านนาในอดีต และศิลปะแม่ไม้มวยไทยที่อยู่ในภาวะตกต่ำ เพราะทัศนคติที่ไม่ถูกต้องและการดูหมิ่นเพื่อการพนัน 3. เนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชน กล่าวถึง ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนในปัจจุบันซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความรักความอบอุ่น การเลี้ยงดู หัวหน้าที่ครอบครัวยุคใหม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดี 4. เนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัยเป็นการผจญภัยกับเหตุการณ์แปลกประหลาดในดินแดนแห่งจินตนาการ 5. เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมสะท้อนสภาพสังคมไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองและสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งประชาชนต้องคอยอยู่อย่างยากลำบาก สภาพสังคมชนบทในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้วิถีชีวิตของคนชนบทเปลี่ยนแปลงไปมีความสะดวกสบายและทันสมัย ในขณะที่เดียวกันก็สร้างปัญหาให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะเกมคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ด้านแนวคิดพบว่ามีแนวคิดหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ แนวคิดด้านคุณธรรม แนวคิดด้านอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวคิดด้านอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม แนวคิดด้านสงครามและสันติภาพ แนวคิดที่พบมากที่สุด คือ แนวคิดด้านคุณธรรม ได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความกล้าหาญเสียสละ ความกตัญญู ความสามัคคี เป็นต้น แนวคิดส่วนใหญ่ถ่ายทอดผ่านคำพูดของตัวละครผู้ใหญ่ซึ่งให้ข้อคิดหรือบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ส่วนแนวคิดที่ถ่ายทอดผ่านการแสดงพฤติกรรมของตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์อื่นทำให้เยาวชนใช้ความคิดและพิจารณาถึงผลดีผลเสียด้วยตนเองสอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้อ่าน

รสสุคนธ์ โชติดำรง (2546) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาทฤษฎีการใช้ภาษาและการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีฉบับคณะกรรมการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 - 2545 ผลการวิจัยด้านการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็ก พบว่า ผู้แต่งมุ่งปลูกฝังคุณลักษณะที่สังคมพึงประสงค์โดยสอดแทรกแนวคิดด้านคุณธรรมซึ่งเป็นกลวิธีที่หายากยากในการช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติให้เติบโตขึ้นเป็น

พลเมืองที่ดีและมีคุณภาพตามที่สังคมส่วนใหญ่ต้องการ โดยใช้หนังสือสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็กเป็นการย้ำเตือนให้เด็กได้ตระหนักรู้ถึงการกระทำดีและไม่ดีอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น การปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็กจึงมีความเหมาะสมกับวัยและตรงตามความสนใจของเด็กทั้งยังปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจที่ดีงามและเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ

ลลิตา ศุภธนสินเขษม (2551) ได้ศึกษาเรื่องการ ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลแว่นแก้วปี พ.ศ. 2544 - 2547 ผลการวิจัยด้านเนื้อหาแนวคิด พบว่า ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดเรื่องมิตรภาพความรักความผูกพันที่ก่อให้เกิดความหวังดีต่อกันทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุขตามแนวคิดเรื่องความเจริญทางเทคโนโลยีและทางวัตถุได้เป็นความสุขทั้งหมดของมนุษย์ การแก้ปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในครอบครัว แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนและสังคมเข้มแข็งเพื่อให้วัฒนธรรมที่ดีงามของไทยอยู่คู่กับสังคมไทย แนวคิดเรื่องการค้นพบความดีงามที่อยู่ในตนเองส่งเสริมให้ผู้อ่านเห็น การกระทำที่ดีงามที่ควรกระทำ แนวคิดเรื่องการผจญภัยให้เปิดโลกกว้างเป็นการแสวงหาความรู้เพื่อค้นหาคำตอบ คุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีคุณค่าในด้านต่าง ๆ คือ เรื่องความเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความอดุสาหะ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความกตัญญูความรู้ ความขยันความอดทนความพอเพียงคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงามที่ผู้อ่านควรยึดถือและปฏิบัติผู้เขียนเน้นเรื่องความเมตตาเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจของเด็ก

พรพนทิศา ปานเอี่ยม (2552) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ปีพ.ศ. 2552 ประเภทนวนิยาย ผลการศึกษาพบว่าในด้านเนื้อเรื่องผู้แต่งนำเสนอเนื้อเรื่อง 2 ลักษณะ คือ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยในโลกสมมุติ และเนื้อเรื่องผจญภัยในโลกแห่งความเป็นจริงมีแง่มุมแนวคิดเกี่ยวกับการมองชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและแนวคิดเรื่องมิตรภาพด้วยกลวิธีการประพันธ์ทั้งในด้านตัวละครการเล่าเรื่องการนำเสนอเรื่องและการใช้ภาษาที่มีศิลปะพอสมควรสามารถสื่อความแก่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้ค่อนข้างดี ส่วนในด้านคุณค่าพบว่ามี 3 ด้านคือคุณค่าด้านความรู้คุณค่าด้านอารมณ์และคุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรม

ทิตติธิตา นาคเกษม (2545) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาวรรณกรรมของ ประภัสสร เสวิกุลผลการวิจัยพบว่านวนิยายของประภัสสรเสวิกุลแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต และค่านิยมของคนในแต่ละสังคมได้อย่างชัดเจนและกว้างขวาง ขณะเดียวกันก็สื่อให้เห็นถึงสภาพชีวิตของผู้คนในสังคม พบว่า ในด้านครอบครัวมีทั้งครอบครัวที่มีความอบอุ่นและครอบครัวที่มีปัญหาขัดแย้งกัน

ในครอบครัว ด้านพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีปัญหาเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ด้านเศรษฐกิจมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจที่ประสิทธิภาพขาดทุนในยุคฟองสบู่แตก และด้านการเมืองการปกครองมีปัญหาในเรื่องการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองความขัดแย้งในความคิด และลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกัน ประภัศร เสวิกุล สามารถสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตและความเป็นไปของสังคมได้อย่างสมจริงมีมุมมองที่กว้างไกล มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ทั้งนี้ยังส่งเสริมให้ผู้อ่านช่วยกันรักษาคุณความดี เช่น ในด้านวิถีชีวิตค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาสังคมไทยที่ยั่งยืนต่อไป

ไพศาล กรุมรัมย์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาโลกทัศน์ในหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โลกทัศน์ที่พบในหนังสืออ่านนอกเวลานั้นมีทั้งส่วนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และส่วนที่แตกต่างจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนของโลกทัศน์ที่ปรากฏในหนังสืออ่านนอกเวลา พบว่าโลกทัศน์ที่ไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้รับการนำเสนอผ่านหนังสืออ่านนอกเวลามากกว่าโลกทัศน์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางมี 8 ประการคือ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย และ 8. มีจิตสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่ได้รับการเสนอเป็นสาระสำคัญร่วมกันของหนังสืออ่านนอกเวลา คือ คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน และคุณลักษณะการมุ่งมั่นในการทำงาน คุณลักษณะที่ได้รับการนำเสนอประเด็นรองลงมา คือ คุณลักษณะซื่อสัตย์สุจริต คุณลักษณะมีจิตสาธารณะ และคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ พบว่าได้รับการนำเสนอไม่ชัดเจนเป็นเพียงความคิดที่แฝงไว้ในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหนังสือชุดนี้เท่านั้น ส่วนโลกทัศน์ที่แตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางคือ 1. โลกทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิต 2. โลกทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว 3. โลกทัศน์เกี่ยวกับการเลือกด้วยตนเอง 4. โลกทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา 5. โลกทัศน์เกี่ยวกับความแตกต่างและความหลากหลาย 6. โลกทัศน์เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง 7. โลกทัศน์เกี่ยวกับคุณค่า และ 8. โลกทัศน์เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ

วราภรณ์ ใจดี (2550) ศึกษาโลกทัศน์ในเรื่องสั้น ของ บินหลา สันกาลาคีรี โดยศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 27 เรื่อง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นโลกทัศน์ของผู้ประพันธ์ทางที่เป็นภาพสะท้อนสังคม เช่น ผู้เขียนมักมีทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพด้านโฆษณาว่างานด้านโฆษณามุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากกว่าพัฒนาคุณธรรมให้แก่สังคม สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำ

ระหว่างคนรวยกับคนจน ความหวาดระแวงและแก่งแย่งชิงดีกัน ประชาชนทั่วไปขาดศรัทธา ในสถาบันการเมืองการปกครองของไทย ระบบการศึกษาของไทยปัจจุบันทำให้ผู้เรียนมุ่งแข่งขัน เพื่อชัยชนะมากกว่าปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในขณะเดียวกันก็ก็เสนอโลกทัศน์ของตนเองเพื่อ เสนอแนะสังคม เช่น มนุษย์จะอยู่อย่างมีความสุขถ้ารู้จักคุณค่าของตนเอง มนุษย์จะประสบ ความสำเร็จได้ต้องกล้าหาญที่จะเผชิญอุปสรรค การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนา มนุษย์ เป็นต้น

สุภาณี ขุนรักษ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์แนวความคิดในเรื่องสั้นและนวนิยายของ พนม นันทพุกษ์ พบว่า แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยายมีดังต่อไปนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมชนบท แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต และนำเสนอแนวคิดที่ หลากหลายซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นแนวคิดที่น่าสนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตได้เป็น อย่างดี

ญาดา วิทยาพันธุ์ประชา (2552) ได้ศึกษาเรื่องผลของละครเพื่อสังคมไทยในการพัฒนา ศิลธรรมเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ละครเรื่องทองล้นสามารถสอดแทรกศีลธรรมผ่านคุณธรรม พื้นฐานหลัก 3 ประการ คือ วินัย เคารพ อดทน ด้วยการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรม บทพูด และบทสนทนาของตัวละคร โดยเฉพาะกรอบพระเอกของเรื่องซึ่งได้แนวคิดด้าน สาระบันเทิงมาปรับใช้เพื่อให้ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดีแก่เยาวชนอันจะนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้ชมให้มีความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม ด้านศีลธรรมสูงขึ้น

พัชริดา หน่อแดง (2552) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดใน นวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ 2537 - 2550 พบว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิด ด้านการดำเนินชีวิตและแนวคิดเกี่ยวกับสังคมโดยการแสดงให้เห็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ เหมาะสม ดีแก่ให้เห็นธาตุแท้ของมนุษย์ แนวคิดด้านความเสียสละต่อสังคม และแนวคิดที่ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมช่วยให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความจริงของชีวิตปลูกจิตสำนึกในเรื่อง ความถูกต้องดีงามความรับผิดชอบต่อสังคมและชาติ รวมทั้งเสนอความจริงของสังคมปลูก ใจสำนึกผู้อ่านให้ใช้วิจารณญาณพิจารณาได้ตรองแก้ไขหรือได้มุมมองใหม่ผ่านชื่อโครงเรื่องตัว ละครการเล่าเรื่องซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่นำเสนอได้อย่างชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมที่ได้รับรางวัล ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม มีคุณค่าเหมาะสมแก่รางวัลที่ได้รับ

มงคล ศัยยกุล (2550) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่พอเพียงตามแนวพระราชดำรินักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเสริมสร้างพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่พอเพียงตามแนวพระราชดำรินักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1. สิ่งแวดล้อมภายนอก 2. มหาวิทยาลัย 3. ครอบครัว โดยใช้กระบวนการพัฒนาตนเองซึ่งเป็นวิธีในการเสริมสร้างพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่พอเพียงตามแนวพระราชดำรินักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 5 ด้าน อันได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ

กุมาลา ถือโชค (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเขียว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ผิดไปจากลักษณะที่สถานศึกษากำหนด ผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบกพร่องในด้านการไว้ผมผิดระเบียบมากที่สุด ด้านที่ นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รองลงมาคือการแต่งกายผิดจากระเบียบที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการ พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนพบว่านักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี ทำให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการมีคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์เป็นอุปสรรคในการเรียนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็น หน้าที่หนึ่งของโรงเรียน

สันติ ดาวเรือง (2552) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับนักศึกษา โรงเรียนสงขลา เทคโนโลยีอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาการด้าน คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและมีชีวิตอย่างมีความสุข การศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นสิ่งสำคัญสามารถ แก้ปัญหา ให้กับนักศึกษาได้และถือเป็นหน้าที่หนึ่งของโรงเรียน

อาภาพร เหล็กกล้า(2553) ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบของนักเรียนโดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ ผลปรากฏว่าทำให้นักเรียนมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบดีขึ้น จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนอื่นต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าการ พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ ของนักเรียนและเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต

กัญญา สมบุญ (2560) ได้ศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย มีดังนี้ 1. วัฒนธรรมชนเผ่าที่ส่งผลกระทบต่อทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดง คือ วัฒนธรรมด้านการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมการปกครอง ความเชื่อเรื่องประเพณีกินวอ และความเชื่อในการอยู่ร่วมกัน ส่งผลให้เยาวชนชนเผ่ามูเซอแดงเกิดปัญหาทักษะทางสังคม 5 ด้าน คือ ทักษะ การสื่อสาร ทักษะการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทักษะการอยู่อย่างพอเพียง ทักษะการมีภาวะผู้นำและทักษะการมีจิตสาธารณะ 2. รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดง ได้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดง ในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ LAHU Model ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการศึกษา คัดเลือกและวางแผน (Learning the Way to Develop) 2) ขั้นปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดง (Acting to Develop) 3) ขั้นติดตามผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงลึก (Happened Record) และ 4) ขั้นจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมร่วมกัน (Unanimous Change Forum) 3. ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดง พบว่า เยาวชนชนเผ่ามูเซอแดงมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น โดยทักษะทางสังคมที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ทักษะการมีจิตสาธารณะและทักษะการสื่อสาร รองลงมาคือทักษะการมีภาวะผู้นำทั้งนี้ ทักษะที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้น้อย คือ ทักษะการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและทักษะการอยู่อย่างพอเพียง จากผลการประเมินความพึงพอใจของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดงที่มีต่อรูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางการวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนอันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามความต้องการของสังคมโลก

3.1 วิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรงกรรม กระหนกนที และม่านชีวิต แล้วนำข้อคิดที่ได้ทั้งหมดไปสร้างเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษารวมจำนวน 3 คน โดยคัดเลือกจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือดำรงตำแหน่งอย่างน้อยผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจะเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.50 - 1.00 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดทำแบบสำรวจรายการ (Check List)
- 2) ผู้วิจัยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ด้านเนื้อหาซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ใช้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน และนำมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง โดยใช้ดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดเป็น +1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดเป็น -1

จากนั้นนำมาแทนค่าในสูตรหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency)

(สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2529, 95) ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อจากสูตร

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง คะแนนความคิดเห็น

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) แล้ว ข้อคำถามใดมีผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 – 1.00 ขึ้นไป แสดงว่าเป็นข้อคำถามที่สามารถนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมของเยาวชน

3.1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

วิธีการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมของเยาวชน มีวิธีดำเนินการสำรวจความคิดเห็น ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 2,835 คน (จากข้อมูลจำนวนนักเรียน ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2561 ที่โรงเรียนเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต)

1.2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 352 คน ได้จากการคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (วัลลภ ลำพาย, 2549 : 81) โดยได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน

1.3) การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปให้ผู้แจกแบบสอบถามให้เป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาส่งให้ผู้วิจัย

2) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับเยาวชนโดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

- 2.1) ศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2.2) เขียนนิยามปฏิบัติการ
- 2.3) สร้างแบบสอบถามตามนิยามปฏิบัติการ
- 2.4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
- 2.5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และนำมาพิจารณาว่าบทบาทของตัวละคร ข้อคิดข้อใดที่สมควรนำมาสร้างแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยมีเกณฑ์การแปรผล ค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

นำผลที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปมาใช้สร้างแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

3.1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน เพื่อสร้างแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน และเพื่อยืนยันแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กำหนดร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยนำข้อมูลมาจากการสอบถามความคิดเห็นข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

2) การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ ผู้วิจัยนำร่างส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับพฤติกรรมเยาวชน ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสื่อสาร เป็นผู้ประเมินแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากวรรณกรรม ประเภท นวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นและรางวัลชมเชยจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราช อัดตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรงกรรม กระหนกนที และมานชีวิตร

3.2.2 การเก็บรวบรวมความคิดเห็นของเยาวชนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม

3.2.3 กำหนดร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์เพื่อกำหนดร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

3.2.4 การตรวจสอบและยืนยันแนวทาง ดำเนินการโดยใช้แบบประเมินเพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิและยืนยันแนวทางโดยใช้แบบสอบถาม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาเกี่ยวกับข้อคิดที่ปรากฏอยู่ในนวนิยาย

3.3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนที่ได้จากแบบสอบถามใช้ ใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_i^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 และนำผลการสำรวจความคิดเห็นมาสร้างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน เพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเยาวชน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

4.1 ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – 2561

การนำเสนอผลการวิจัยในหัวข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามที่ว่า ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – 2561

พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเนินเรื่องราวเกี่ยวกับการอพยพ จากประเทศจีนมาตั้งถิ่นฐานชีวิตอยู่ในประเทศไทย จนกระทั่งสร้างครอบครัวและมีลูก ๆ 5 คน ผ่านการเรียนรู้การเติบโต เผชิญกับชะตาชีวิตที่พลิกผัน ความผิดหวัง และการเปลี่ยนแปลง นวนิยายเรื่องนี้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ด้านความสัมพันธ์ของคน ครอบครัว การเผชิญกับความผิดหวัง และการแสดงออกทางพฤติกรรมทางการกระทำและคำพูดอย่างเหมาะสม

กรงกรรมเป็นเรื่องราวการอยู่ร่วมกันของครอบครัวใหญ่ ที่มีความหลากหลายด้านนิสัย เกิดการการผัดใจ นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวหลากหลายรูปแบบ รวมถึงความพยายามพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับทั้งกับสมาชิกในครอบครัว และเป็นที่ยอมรับในสังคม สะท้อนมุมมองเรื่องการปรับตัว และการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น มีความมานะอดทน และเพียรพยายามเพื่อที่จะดำรงชีพในสังคม รวมไปถึงการแสดงความรักของวัยหนุ่มสาวที่มีทั้งความผิดหวังและความสมหวัง

กระหนกนทีเป็นเรื่องราวของหญิงสาวที่ย้อนเวลากลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 3 เนื้อหากล่าวถึงการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำเนินชีวิต

มานชีวิต เป็นเรื่องราวที่ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ความผกผันและการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่ตัวละครเอกต้องเผชิญ เนื้อเรื่องชี้ให้เห็นถึงสำคัญของการปรับตัวในสภาพสังคม และสภาวะที่แตกต่างกัน ความพยายามปรับเปลี่ยนตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น

4.1.1 ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

1) ความสำคัญของความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตใจ การดำรงอยู่ได้เพราะได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งบิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณ เป็นต้น

การแสดงออกทางด้านความกตัญญูทศเวทีเป็นสิ่งสำคัญในสังคมไทย ข้อคิดที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูมักแทรกอยู่ในเนื้อหาของวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล ดังใน วรรณกรรมเรื่องกรงกรรม ประสงค์ซึ่งบวชเป็นพระอยู่แสดงความกตัญญูต่อมารดา เชื้อฟังนางย้อย อย่างไม่มีข้อแย้ง แม้จะเป็นเรื่องที่ขัดใจตนเองก็ตาม ดังข้อความที่ว่า

พอเห็นโยมแม่เดินเข้าเขตวัด พระประสงค์ก็รีบลุกขึ้นคว้าจีวรห่มก่อนจะเดินให้พ้นจากกุฏิออกมารับหน้าที่เก่าอีไ้ได้ร่มไม้

“พระ โยมมีเรื่องสำคัญจะปรึกษา” ทวดตัวลงนั่งตรงกันข้ามแล้วนางย้อยก็เข้าเรื่องทันที พระประสงค์สังเกตเห็นว่าตาของแม่นั้นแดงช้ำเหมือนผ่านการร้องไห้ก่อนมาที่นี่ ซึ่งเรื่องร้องไห้กับแม่นั้น ท่านแทบจะไม่เคยเห็นท่านจึงถามว่า

“มีอะไรหรือ โยม”

“อย่าหาว่าโยมเป็นมารเลยนะ พระ โยมอยากให้พระกลับไปอยู่บ้านในเร็ววันนี้” นั่นคือคำพูดที่นางย้อยคิดระหว่างเดินทางมาที่วัด

“ขออยู่ต่ออีกสักพักไม่ได้รี เกณฑ์ทหารก่อนไม่ได้รี โยม” นั่นคือคำพูดที่พระประสงค์เตรียมไว้รอเช่นกัน

เพราะถ้ายังอยู่ในผ้าเหลือง อย่างน้อยก็ยังประวิงเวลา ทำให้ทั้งตนและจันตานั้นได้ทำใจได้มากขึ้น ถ้าโยมแม่มาเร่งรัดให้สึกภายในวันนี้ วันพรุ่งนี้ อีกไม่เท่าไรรงานแต่งจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ท่านยังไม่พร้อมจะแต่งงาน โดยเฉพาะกับคนที่ท่านไม่ได้อีก

“เอาตรง ๆ เลยแล้วกัน ทางพิไลเขาก็ใจร้อน เขาว่าถ้าเรานานไปกว่านี้เขาเกรงว่าจะมี ปัญหาเหมือนคราวตัวเสีย”

พระประสงคฺนึ่งเงียบ

“ช้าหรือเร็วท่านก็ต้องสึก แล้วที่บวชมาแล้วก็ตั้งหลายเดือน ตอนนี้ก็บอกตรง ๆ เลยว่า ทางบ้านยุ่งเป็นอย่างมาก ที่ร้านหาคนช่วยเปลี่ยนผ้ากะไม่ได้ จะให้อาชามาผ้าแทนผ้าบ้าง เติดยู่ทางโรงสีกี่วังวุ่น ใ้สีกี่อ้างแต่ว่าเรียนยุ่งให้กลับมาช่วยกันบ้างก็ไม่ยอมกลับ เห็นใจโยม เถอะนะ

เมื่อจนด้วยเหตุผลโยมแม่ไม่เคยอ้าง พระประสงค์จำต้องถามกลับไปว่า

“แล้วโยมอยากให้พระสึกวันไหน”

“ก็ต้องไปถามหลวงพ่อก่อน ว่าฤกษ์ดีวันไหน แต่ใจของโยม คือ อยากให้สึกออกมา อย่างเร็วที่สุด”

(จุฬามณี : 49-50)

ประสงค์ที่กำลังบวชเรียนอยู่เชื่อฟังนางย้อยมารดาของตนที่ต้องการให้สึกออกมา แต่งงานกับ ผู้หญิงที่ตนเองหาไว้ให้ ชี้ให้เห็นว่า ประสงค์จะแสดงออกถึงความกตัญญูโดยการฟัง คำสั่งสอนของมารดาทุกอย่างแม้จะขัดกับความต้องการของตน

การแสดงความกตัญญูนอกจากจะสามารถทดแทนด้วยการเชื่อฟังและปฏิบัติตน ตามคำสอนของบิดามารดาแล้ว ยังแสดงออกได้โดยการตอบแทนพระคุณเมื่อมีโอกาส เช่น ใน วรรณกรรมเรื่องกรงกรรม ตอนที่ วรรณ น้องสาวของ เรณู ต้องการเป็นผู้ส่งเสีย เรวดี ลูกชายของ เรณู ให้เรียนระดับมหาวิทยาลัย ความว่า

วรรณเห็นว่าเรณูนั้นยังไม่พร้อมที่จะส่งเสียเรวดีเพราะกิจการขนมแห้งเพิ่งตั้งต้น ใหม่ หญิงสาวจึงรับอาสาช่วยเหลือค่าเล่าเรียนเองทั้งหมด เรณูจำเป็นต้องยอมรับน้ำใจนั้น แต่ ถึงอย่างไร เรณูก็ต้องเอ่ยคำว่า

“พี่เกรงใจแกจ้ะ เปลี่ยนเป็นหยิบยืมก่อนได้ไหม”

“ไม่ได้ ไม่ให้ยืม แล้วพี่จะต้องเกรงใจหนูทำไม ถ้าใ้บ๊อภักมันไม่ได้เรียนชีวิตของ มันจะเป็นอย่างไร”

“ก็ช่วยเหลืองานทำขนมในร้านไป ตอนนี้มันก็ดีขึ้นมากแล้ว เพราะเสียเขาก็ ขยายตลาดไปได้เยอะแล้ว”

“ความขยันหมั่นเพียร กับแรงมูมานะ มันอาจจะดีสำหรับพี่ สำหรับพวกเราในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ปัจจุบันมันไม่ใช่แล้ว การศึกษาเท่านั้นจะช่วยให้ทุกอย่างไปได้เร็วขึ้น หนูจะกัดฟันตัดผ้า เย็บผ้า ปักผ้า สกรีนผ้า ขายผ้า ส่งมันเรียนต่อเอง”

“นายอำเภอท่านจะว่าได้”

“บนที่ว่าการอำเภอท่านเป็นใหญ่ แต่ในร้านหนูใหญ่ที่สุดพี่” ว่าแล้ววรรณาก็หัวเราะแล้วบอกว่า “ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก ท่านรู้ดีว่า ถ้าไม่มีพี่ณ อีวรรณาคณนี้ ก็จะได้เป็นอย่างทุกวันนี้หรอก เพราะฉะนั้นให้ป๊อกมันรับน้ำใจจากหนูเถอะนะ วันหน้ามันได้ดิบได้ดี มียศถาบรรดาศักดิ์ขึ้นมา พี่ ๆ น้อง ๆ อาจจะได้อาศัยมันบ้างก็ได้ และที่สำคัญขอให้หนูได้ตอบแทนบุญคุณของพี่เถอะนะ ชีวิตนี้ถ้าหนูไม่ได้พี่ช่วยไว้ในวันนี้ วันนี้ชีวิตของหนูจะเป็นอย่างไรหนูก็ยังคิดไม่ออก และอย่างไรได้ป๊อกมันก็เหมือนน้องหนู ลูกของหนู พี่อย่าลืมนะว่าหนูเลี้ยงมันมาตั้งแต่แบเบาะเหมือนกัน

(จุฬามณี : 828)

การตอบแทนพระคุณของวรรณาคือ การช่วยเหลือตามกำลังและโอกาส ดังเช่นข้อความข้างต้น คือ การส่งเสียให้ลูกของเรณูให้ได้ศึกษาเล่าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย จะเห็นได้ว่าในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจะเน้นเรื่องการให้ความสำคัญกับความกตัญญูของบุคคลที่มีพระคุณและเน้นถึงการตอบแทนตามกำลังและโอกาสที่มีด้วย

เช่นเดียวกับวรรณกรรมเรื่อง ม่านชีวิต ที่ลูกทั้งสองของเทเรซ่า เงิน มาเยี่ยมดูใจมารดาตามปวญไ้ ดังข้อความที่ว่า

ช่วงสายๆของอีกวันแล้วกระมังที่อาซังพาเสี่ยวไปมาเยี่ยม เสี่ยวไปสวมชุดพนักงานทำความสะอาด ผมเผ้ากระเซอะกระเซิง หน้าตาแดงก่ำมาจากบ้านที่เดียว มาถึงก็ตรงดิ่งเข้ามาเกาะกระຈกห้องไอศูย์ และร้องไห้ฟูมฟายโดยไม่อายใคร เจ้าหน้าที่อนุญาตให้เสี่ยวไปเข้ามาในห้องได้เพื่อแม่ลูกจะได้ไม่ต้องพบหน้ากันผ่านกระຈก แต่เสี่ยวไปไม่ยอมเข้า กลัวว่าจะนำเชื้อโรคเข้าไปและทำให้อาการฉันแยกว่าเดิม เห็นหน้าเสี่ยวไปฉันรู้สึกเสียใจนัก เมื่อคืนถ้าไปเคาะประตูพูดคุยกับมันเสียหน่อยก็น่าจะดี นี่อะไรมาเจอกันอีกที่ ฉันก็พูดกับมันไม่ได้เสียแล้ว

แต่ในที่สุดเสียวไปก็ตัดสินใจเปลี่ยนชุดปลอดเชื้อที่โรงพยาบาลเตรียมมาให้ เมื่อเข้ามาในห้องก็พูดจาดัดพ้อฉันด้วยถ้อยคำซ้ำ ๆ ไม่หยุดหย่อน

“ม้าชั่งใจดำกับฉันนัก เป็นมะเร็งทำไมไม่ยอม บอกคนเป็นแม่เขาทำกับลูกกัน อย่างนี้ หรือนี้เรายังเป็นแม่ลูกกันอยู่หรือเปล่า ฉันอยากรู้จักคนเป็นแม่เป็นลูกกัน เขามีความลับต่อกันได้อย่างไร

เสียวไปพูดซ้ำ ๆ อย่างนี้แหละเป็นร่องให้ ไม่ยอมไปไหน ฉันนอนฟังเสียวไปต่อว่าด้วยน้ำตานองหน้าเช่นกัน และไม่สามารถแก้ต่างอะไรได้เลย อย่างไรก็ตามเสียวได้ยินเสียงไปดัดพ้อจนหมดสิ้นแล้ว ฉันค่อยคลายกังวลลงมาน้อย เพราะอย่างน้อยเสียวไป ลูกชายคนเล็กเจ้าอารมณ์ก็ได้ระบายความรู้สึกออกมา ไม่เช่นนั้นฉันคงทุกข์ใจมากหากเสียวไปยังคงโกรธซึ่งติดค้างไม่หายและฉันไม่มีโอกาสรับรู้ได้เลย

เสียวถ่วงกลับมาถึงแล้วรีบมาหาฉันทันทีจากฉันนอนที่วันนี้ที่สอง เมื่อมาถึงก็ร้องไห้และโวยวายใส่ฉันไม่ต่างจากเสียวไป แต่ไม่รุนแรงเท่า อาหวนกับอาซ่งต้องเข้าไปปลอบอยู่นานทีเดียว กว่าเสียวจะยอมรับเหตุผลที่ฉันปกป้องอาการป่วย

“คุณเงิน ไม่อาจโต้ตอบกับเราได้ แต่เชื่อว่าท่านรับรู้ในสิ่งที่เราพูด ดูดวงตาคุณเงินสิครับ เมื่อคุณเข้ามา ตาคุณเงินมีปฏิกิริยาตอบรับ” หมอกล่าวกับเสียว

“อาแจ้ อย่าไปต่อว่าม้าเลย ม้าคงมีเหตุผล”

เมื่อสองวันก่อนเสียวไปเคยต่อว่าฉัน ว่าช่างใจดำกับลูกนักที่ปิดว่าเป็นมะเร็ง กลับเป็นฝ่ายกล่าวเตือนสติเสียวเอง

“ม้าคงไม่อยากให้แจ้ทุกข์ใจนะ ม้ารักแจ้มากนะ” เสียวไปว่าพลางเข้าไปกอด “ม้าต้องการกำลังใจนะ อาแจ้พอเถอะ”

เสียวไปพูดแล้วน้ำตาก็เริ่มไหลแข่งกับเสียวอีก ตั้งแต่เสียวไปมาหาฉันวันนั้น จนกระทั่งวันนี้ยังไม่ได้กลับบ้านเลย อาซ่งชวนให้กลับก็ไม่ยอมกลับ

“แล้วแกไม่ต้องไปทำงานหรอกรึ” อาซ่งถามต่อหน้าอาหวนกับอลัน โจว

“คิดว่าเงินสำคัญกว่าชีวิตมั้งนั่นหรอ” เสียวไปว่า

“แล้วเขาจะไม่ไล่แกออกรึ” อาซ่งถามอีก

“ช่างเถอะ ออกก็ออก ฉันมีมือมีเท้า ถึงเรียนมาน้อยแต่ฉันไม่โง่นะ จะอดตายก็ให้มันรู้ไป อาปาไม่ต้องห่วงคนใช้ห้องน้ำหรอกรึ ถ้ามันมีปัญญาชี้แต่ไม่มีปัญญาล้างก็ให้มันเหม็นอยู่อย่างนั้นแหละ” เสียวไปพูดพลางชายตามองไปทางอาหวน กับ อลัน โจว

การแสดงความกตัญญูอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถแสดงได้คือการคอยดูแล บุพการียามป่วยไข้ ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างเต็มความสามารถ โดยข้อคิดดังกล่าว จะแทรกอยู่ในวรรณกรรมเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นความสำคัญของความกตัญญู

2) ความสำคัญของความอดสาเห

ความอดสาเห พยายาม ความกระตือรือร้น และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปได้ตามเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ ในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลให้ข้อคิดเกี่ยวกับความอดสาเห เพียรพยายามในการดำเนินชีวิต ดังเช่น ในวรรณกรรมเรื่อง กรงกรรม ซึ่งให้เห็นถึงตัวอย่างของความพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ในการดำเนินชีวิต เช่น ตอนนางย้อยพยายามสร้างตัวเองจากการเปิดร้านค้าและมุ่งมั่นทำงาน อย่างหนักเพื่อครอบครัว ความว่า

หลังคลอดลูกคนที่สอง จากที่ต้องอยู่บ้านหลังโรงสีที่ตลาดทับกฤช ช่วยเลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ นางลิมก็ให้นายหลักให้ แซ่แบ้ และนางซกเพ้ง แซ่จิ้ง ซึ่งเป็นพ่อ แม่ของเจ็กเซ้ง รับนางย้อยเข้ามาช่วยค้าขายอยู่ที่ร้านโชห่วยในตลาดปากน้ำโพ

ที่นั่น แม่จะเหนื่อยยากลำบากกาย ลำบากใจ ยิ่งกว่าตอนเลี้ยงหมูอยู่ที่ ทับกฤช แต่ที่นั่นก็ทำให้นางย้อยเรียนรู้วิธีการค้าขายอย่างมืออาชีพ กระทั่งนางย้อยคลอดลูกคนที่ สี่ หลังจากนางลิมถึงแก่กรรมไปแล้ว นายหลักก็ให้ทุนรอนบุตรชายคนเล็ก พาครอบครัวขยับ ขยายมาเปิดร้านโชห่วยอยู่ที่ตลาดชุมแสง

ที่นี้นางเป็นเจ้าของเต็มตัว นางจิ้งทุ้มเทแรงกาย เพ้นสติปัญญาที่มี ทำทุกวิถีทางที่ทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ทรัพย์สินเพิ่มพูน โดยนางตั้งใจไว้ว่า ในบรรดาลูกสะใภ้ ของนายหลักให้และนางซกเพ้งนั้น นางจะต้องขึ้นชื่อว่าเป็นคนเก่งที่สุด แม้ว่านางจะเป็นคนไทยแท้ ก็ตามที

(จุฬามณี : 17 – 18)

ความอดทน และอดสาเหของนางย้อยในวรรณกรรมนี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าความ อดทนพยายามทำสิ่งต่าง ๆ จะส่งผลให้สำเร็จตามเป้าหมายแม้จะมีอุปสรรคแต่เมื่อมีความ พยายาม และความมุ่งมั่น จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังข้อความที่ปรากฏในตอนหนึ่ง

เนื้อหากล่าวถึงเรณูลูกสะใภ้ของนางย้อย ถูกกีดกันทั้งด้านชีวิตคู่และการประกอบอาชีพ แต่เรณูก็มี
ความอดทน มุ่งมั่นและพยายามแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะดำเนินชีวิตต่อ ดังข้อความที่ว่า

เรณูซ่อนความเจ็บใจไว้ในสีหน้า แต่เมื่อถูกกดดันให้จนมุม เธอก็จำเป็นต้องลุก
ขึ้นสู้เพราะเธอเลือกจะเดินเข้าสนามรบมาเอง เธอจะต้องสู้ให้ได้ชัยชนะกลับไป เธอจะต้อง
กลับไปหิวเราะให้เสียงดังคับบาร์ หญิงสาวจึงตัดสินใจบอกเขาไปว่า “อันที่จริงหนูก็มีแผนชีวิต
ใหม่ของเราจะบอกพี่อยู่เหมือนกัน วันนี้หนูไปสำรวจตลาดมาละ เห็นว่ามีร้านขายผ้าจะให้เช่า
ร้านต่อ เขาจะย้ายไปอยู่ตะพานหิน”

“แล้วไง”

“หนูอยากทำ” แล้วเรณูก็บอกจำนวนเงินที่ต้องใช้ ปฐมนึกคิด เพราะถึงเป็นลูก
ของเจ้าแก้วร้านค้าส่งของโซวห่วย เป็นเจ้าของโรงสี แต่เขาก็กังต้องใช้เงินกงสี แล้วแม่ก็ไม่ได้ให้
เงินเขาใช้จนเหลือเก็บ ตอนนั้นนอกจากเงินเดือนทหารเกณฑ์ที่ได้ไม่กี่บาท เขายังมีสร้อยคอทองคำ
หนักสองบาทที่แม่ซื้อให้คล้องพักแค่เส้นเดียวเท่านั้น และทองเส้นนั้นพอเขาไปเป็นทหารแม่ก็ขอ
เอาไปเก็บไว้ให้เสียอีก

“แต่เราไม่มีทุน พี่มีเงินติดตัวไม่มาก หนูก็รู้นี่”

“หนูพอมิ แต่หนูเป็นเมียพี่แล้ว หนูก็ต้องถามพี่ก่อนว่าจะเอาอย่างไรดี”

“พี่ก็ต้องกลับค่าย หนูจะทำไฉน เดี่ยวท้องก็ใหญ่ขึ้น ๆ แล้วหนูก็ไม่เคยค้าเคย
ขายด้วย ถ้ายุ่ง ๆ คนเดียวมันเอาไม่อยู่หรอก และที่สำคัญ เราต้องเผื่อใจไว้ด้วยว่าการค้ามัน
อาจทำให้เราขาดทุนได้”

เรณูนิ่งคิด ที่เขาพูดก็ถูก

“พี่ว่า หนูกลับไปรอพี่อยู่ที่บ้านของหนูก่อนดีไหม พี่ปลดทหารแล้วเราค่อย
กลับมาอยู่ด้วยกันที่นี่”

ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่เกรียงไกร หรือบาร์ที่ตาคลี เรณู ก็กลับไปไม่ได้ หญิงสาวสุด
ลมหายใจเข้าปอดเชิดหน้าขึ้นก่อนจะบอกว่า

“ถ้าอย่างนั้นหนอรอพี่อยู่ที่บ้านหลังโรงสีแล้วกัน หนูทนลำบากได้”

ได้ยินเรณูพูดดังนั้น ปฐมจึงบอกว่า “พอพี่ปลดทหารหนูคลอดลูกแล้วบางทีแม่
ของพี่อาจจะใจเย็นลงกว่านี้ก็เป็นได้ตอนนี้หนูต้องอดทนให้มากขึ้นนะเพื่ออนาคตลูกของเราสองคน

(จุฬามณี : 41)

ความอดทนและพยายามที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมและคำพูดของตัวละคร
 ดังเช่นข้อความที่กล่าวข้างต้น ซึ่งให้เห็นว่าการความพยายามในการดำเนินชีวิต และการดิ้นรน
 พยายามดำเนินชีวิตให้อยู่ได้ท่ามกลางความผันผวนของชีวิต

นอกจากนี้การแสดงข้อคิดที่เกี่ยวข้องกับความพยายามและความมุ่งมั่นยัง
 ชี้ให้เห็นทางออกของอุปสรรคในการดำเนินชีวิต หากตัวละครมีความมุ่งมั่นและอดทนในการแก้ไข
 ปัญหา ดังข้อความที่กล่าวว่า

“อีเรณูมึงทำอะไร”

“ทำขนมจ๊ะ แก่แก่เนี่ยะ”

“ขนมอะไร”

“ขนมตาลจ๊ะ แก่แก่เนี่ยะ”

“มึงเอาลูกตาลมาจากไหน”

“ญาติของแจ่มที่อยู่เกยไชยเอามาให้จ๊ะ แก่แก่เนี่ยะ”

เรณูยังคงหันหลังยืนมองลงถึงบนเตาที่ไชยกลิ่นหอมออกมา โดยหญิง
 สาวมั่นใจว่าเดี๋ยวจะเปิดได้ลงอีกลูกหนึ่งแน่ ๆ (จุฬามณี : 62)

จากเนื้อเรื่องดังกล่าวถึงอุปสรรคในการดำเนินชีวิตจะสามารถคลี่คลายลง
 ไปได้หากสามารถแก้ปัญหาเพื่อให้ดำรงตนอยู่ได้ตามความสามารถ

3) ความสำคัญของการแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งคำพูด และการกระทำ

การแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งการกระทำและคำพูดเป็นสิ่งจำเป็นมาก
 สำหรับการดำเนินชีวิต เพราะการแสดงออกอย่างเหมาะสมจะส่งผลต่อทัศนคติของบุคคลที่ติดต่อ
 หรือสนทนาด้วย ดังเช่นในวรรณกรรมเรื่อง กรงกรรม เรณูเป็นตัวละครที่รู้จักแสดงออกทางคำพูด
 และการกระทำต่อบุคคลที่ตนเองสื่อสารด้วยอย่างเหมาะสม ดังข้อความที่ว่า

ตอนแรกเลยเรณูตั้งใจจะเดินกลับบ้านไปเตรียมเครื่องส้มตำไป รอทำปฐุมแต่
 พอเห็นร้านก๋วยเตี๋ยวและสีหน้ายิ้ม ๆ ของคนที่คงจะได้ยินได้เห็นเหตุการณ์เมื่อครู หรือเมื่อวานนี้
 เรณูจึงเชิดหน้าขึ้น ปั่นหน้าว่าไม่สะทกสะท้านสายตาใครทั้งนั้นแล้วเดินเข้าไปท่อดตัวนั่งลงพร้อม

กับสิ่งเส้นใหญ่ต้มยำ พออาเฮียเจ้าของร้านเอาชามก๋วยเตี๋ยวมาวาง เรณูก็เริ่มผูกมิตรด้วยการชวนคุย

“เฮียใช้บอกว่า ร้านนี้อร่อยที่สุดในชุมแสง”

“อาใช้ ก็พูดเกินไป”

เรณูใช้ช้อนตักน้ำซุปขึ้นชิม แล้วพูดขึ้นว่า “อร่อยจริง ๆ เฮีย เป็นบุญปากของฉันจริง ๆ ที่ได้กินของอร่อยแบบนี้”

หลังจาก กินก๋วยเตี๋ยวหมดชาม เรณูก็เดินไปซื้อข้าวเม่าทอดไปกินที่บ้าน ที่นี้แม่ค้าเป็นผู้หญิงไทยอายุครวรวณาดูท่าจะปากยื่นปากยาวได้ที่ “จริงหรือเปล่าอีหนูที่เขาว่ากันว่าเอ็งมาจากตาคลี”

“มาจากตาคลีจริง ๆ จ๊ะ น้ำ แต่ฉันไม่ได้เป็นกระหร่อยที่นั่นหรอกนะ บ้านฉันอยู่แค่ตำบลเกรียงไกรบึงบอระเพ็ดนี่เอง ฉันไปช่วยงานญาติ ๆ ฉันทำงานครวอยู่ในบาร์ แล้วก็เจอกับเฮียใช้ที่นั่น ที่นี้แม่ผัวของฉันพอรู้ว่าฉันมาจากตาคลี ก็เหม่ว่าฉันต้องเป็นอีตัว ฉันจะอธิบายให้ใครฟังได้ทั้งตลาดละ เพราะแกเสียงดังขนาดนั้น เฮียใช้เขารู้ดีว่าอะไรเป็นอะไร ถ้าฉันซุ่มซ้าถึงเพียงนั้น เขาจะเอาฉันทำเมียออกหน้าออกตา พาเข้าบ้านมารี แล้วฉันกำลังอึดอัดอยู่กับเขาด้วย เขาก็ต้องรับผิดชอบ ฉันเองจะผิดก็ตรงที่ใจง่ายไม่ได้ตกแต่งเสียก่อน ที่นี้เขาจะว่าอะไรก็ได้ใช้ไหม น้ำ ฉันตากหน้าสู่ส่ายตาคนเพราะฉันกำลังจะเป็นแม่คน ฉันลืมนึกถึงเพื่ออนาคตของลูกฉัน ถ้าไม่อดทนลูกก็จะมีพ่อ ใช้ไหม น้ำ

“มันก็จริงของเอ็ง”

“อย่างไร น้ำก็ช่วยแก้ข่าวให้ฉันบ้างนะ วันหน้าฉันได้ดิบได้ดีอยู่ที่ชุมแสงจะไม่ลืมบุญคุณ ครั้งนี้ของน้ำเลยจ๊ะ”

“ให้มันจริงเถอะ”

“จริงสิจ๊ะ นี่ฉันกำลังมองหาทำเลเปิดร้านขายของอยู่ เห็นเขาเปิดร้านขายผ้าขายของกัน เห็นแล้วอยากทำบ้าง คือทุนร้อนฉันก็พอมีอยู่นะ ชื่องทางหาของมาขายฉันก็พอรู้”

ช่วงที่เรณูพูดยืดยาวนานแม่ค้าขายเขามาทอดก็พิจารณาเสื้อผ้า ทองหยอง เครื่องประดับตัว และกิริยาท่าทางของหญิงสาวไปด้วย เรณูอาจจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีฉูดฉาด แต่งหน้าจัดเกินคนทั่วไป แต่ผิวพรรณกิริยาท่าทางนั้นไม่ได้ตอบไปในทางเป็นหญิงคนชั่วร้ายสกุลเลยสักนิด คำพูดคำจาหรือกิริยาคือเป็นธรรมชาติ

คำพูดของเรณูที่พูดกับบุคคลอื่น ๆ สร้างให้คนที่พบเห็นเกิดความเอ็นดู พึงใจ และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น บุคคลควรแสดงออกทางคำพูดอย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินชีวิตราบรื่นและมีผู้พร้อมให้ความช่วยเหลือ

ในทางกลับกันในวรรณกรรมเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงทำของทรงจำของ แมวดำ ยังแสดงข้อคิดเกี่ยวกับการพูดและการกระทำในต่อหนึ่งว่า หากผู้พูดไม่รู้จักระมัดระวัง คำพูดหรือการแสดงออกทางการกระทำอาจส่งผลเสียต่อตนเอง ดังเช่นข้อความตอนที่ บรรยาย พฤติกรรมของเจริดศรี ความว่า

ไม่มีใครรู้ว่าทำไมแกถึงไม่รักลูกคนนี้ นอกจากว่าเจริดศรี มีนิสัยใจร้อน เจ้าแง่แสบอน ชอบแสดงอารมณ์ ไม่สงบถ้อยประหยัดคำ และวิพากษ์ปากกับใจตรงกันอันคมกริบของเธอยิ่งทิ่มแทงใจดำคนฟังเอาได้อย่างเจ็บแสบ แต่เรื่องนิสัยปากคอเราะร้ายนี้ครั้งหนึ่งโดย ทวดเสี้ยมเองเป็นคนเปิดเผยว่าเป็นกรรมพันธุ์ ส่งต่อทางสายเลือดลงมาจากแม่ของแม่ของแก... หญิงโบราณร่างยักษ์เหมือนนักรบดึกดำบรรพ์ที่ตายฟังไปนานตั้งแต่ก่อนเจริดศรีจะเกิด ผู้มีทักษะเป็นเลิศในการผรุสวาท หยาบคายถึงขั้นเรียกใครต่อใครด้วยคำอื้อคำไอ้ที่มีอวัยวะเพศประดับสำหรับนำหน้าชื่อ ลืมตาตื่นนอนตอนเช้าไม่ทันสีฟันทก็ไล่ดำคนก่อนทุกอย่าง แล้วยังดำตะได้โดยไม่มีฝอยมีมูล ไม่รู้เหน็ดรู้เหนื่อย ไม่รู้เหน็ดรู้ได้ ไม่รู้เวลาล่วงไปได้ทั้งวันกระทั่งปิดตาลับลงอีกครั้งในตอนค่ำ

แต่ครั้นเวลาผ่านยาวทวดเสี้ยมก็กลับลืมพันธุกรรมปากกรรไกรนั้นไปสิ้น รวมทั้งยังลืมด้วยว่าตัวแกเองนั้นก็ได้พันธุกรรมอัจฉริยะทางภาษาศาสตร์นั้นมาไม่น้อย ซึ่งแสดงออกผ่านนิสัยชอบตั้งสมญานามให้กับผู้คนคมคาย เย้ยหยันแล้วยังมีมิติซ้อนทับหลายชั้น ครั้งหนึ่งยังเคยถึงกับเปลือยเรียกเจริดศรีด้วยสมญานามจนเจ็บจำฝังใจจนวันตายว่า อีเจ็ดหมาเปื้อ ซึ่งทันทีที่ได้ยิน...ลูกสาวก็ตอบโต้ด้วยการกระทุ้มกระทันหันจนขามกำลังเก็บใส่ตุ้มลงกับพื้นจนแหลกลั่นไม่เหลือชิ้นดี และนานหลายปีทีเดียวที่ครอบครัวยังจดจำเย็นวันนั้นไว้ด้วยทั้งบ้านต้องเวียนขามผลัดกันกินเพราะไม่มีภาชนะเหลือเพราะใส่อาหารให้ได้ร่วมโต๊ะกันพร้อมหน้า

(วีระพร นิธิประภา : 137 – 138)

จากข้อความนี้ชี้ให้เห็นว่าหากไม่ระมัดระวังคำพูดและการกระทำ และไม่แสดงออกอย่างเหมาะสมจะไม่ใช่ที่พึงใจแม้แต่คนในครอบครัวเดียวกัน อาจส่งผลให้คนในครอบครัวไม่รักและไม่ให้ความช่วยเหลือ

มานชีวิต แสดงข้อคิดเรื่องการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตัวละคร
อาซัง ที่ใช้ความรุนแรงกับคนรอบข้าง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายได้ ดังข้อความที่ว่า

อาซังโผล่ มาตอนไหนไม่รู้ ไหนว่าคุยธุระกับหมอยอยู่ ทำไมคุยเสร็จเร็วจริง
มาถึงก็ตอบคำถามอาหวงทุกข้อ ก่อนตรงเข้าไปกระชากปกเสื้อสูทเนื้อดีราคาแพงลิบลัวของอา
หวงแล้วชกไปที่หน้าแบบไม่ยั้ง

หมัดที่ 1 “ไอ้ชั่ว”

หมัดที่ 2 “ไอ้ชาติหมา”

หมัดที่ 3 “ไอ้สาระเลว”

อาซังพูดไปชกไป

“อาซัง !”

ฉันทกใจทำอะไรไม่ถูกยอมรับว่าแม้จะเป็นเมีย แต่เวลาส่งเลือดขึ้นหน้าฉัน
ไม่กล้าห้ามหรืออะไรทั้งสิ้น ทำได้แค่เรียกเพื่อเตือนสติเขา แต่เขาก็ไม่ยอมฟังฉันจึงได้แต่ยืนตัว
แข็งที่อยู่อยุตรงนั้น

พยาบาลสาวสวยที่เดินนำหน้าฉันทกใจไม่น้อย แพ้มประวัติการรักษาของฉัน
บัดนี้กลายเป็นที่บังตาพยาบาลไปเสียแล้ว และแผนกมะเร็งซึ่งปกติมีสภาพเนือย ๆ เครียด ๆ ดู
จะเพิ่มดีกรีความตื่นเต้นซุกซนวุ่นวายเข้ามาผสม

ไม่น่าเชื่อว่ามีหลายคนจำอาซังได้ทั้ง ๆ ที่เป็นช่วงขาลงของเขามานานแล้ว

“นั่นคุณริชาร์ด เสียว นักเขียนนี้ ทำไม่ถึงหุนหันพลันแล่นอย่างนั้น”

แฟนหนังสือของอาซังคนหนึ่งอุทาน ฉันกลัวเหลือเกินว่าจะมีใครสักคน
บ้าบิ่นเข้ามาขอลายเซ็นเขา ถ้าเป็นอย่างนั้นจริงเห็นทีคงแยแน่ กลัวเขาจะอบรมมารยาทนักอ่าน
อย่างที่ผมเคยเห็นเขาหัวเสียใส่ตอนแฟนหนังสือเข้ามาทักทายยามที่เขาอารมณ์ไม่ดี และฉันก็ไม่
รู้ว่าคนที่เจ็บปวด ๆ แอดมานานอย่างอาซัง ไปเอาเรี่ยวแรงมาจากไหน อาหวงซึ่งดูน่าจะแข็งแรง
กว่ากลับไม่ตอบโต้อะไร ปล่อยให้อาซังต่อยจนตามใจปรารถนา อลัน โจว เห็นท่าไม่ดีจึงเข้าไปจับ
แยกเลยโดนหมัดของอาซังเข้าไปจนได้

หมัดที่ 4 “ไอ้สาระแน”

อาซังพูดก่อนประเคนหมัดเข้าไปที่ใบหน้าหล่อเหลา ของ อลัน โจว เสีย
ดังผลั้วะ

“แสดตีนกมึงอะ” อาซังว่า จ้องหน้าอลัน โจว เขม่ง

แผนกมะเร็งของโรงพยาบาลควีนอลิซาเบท โรงพยาบาลที่มีชื่อของรัฐผู้เงา
เกาหลุน ตอนนี้กลายเป็นแผนกอะไรไปแล้วไม่รู้ ไม่นานนักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
กลุ่มใหญ่ก็ถูกันเข้ามาหาพวกเรา

“เป็นความเข้าใจผิดกันเล็ก ๆ น้อย ๆ แค่นั้นเองครับ อาหวงรีบชี้แจง
เลือดกบปาก อีกทั้งสูทราคาแพงก็ซุ่มไปด้วยเลือด

“ขออย่าให้เป็นเรื่องราวใหญ่โตเลย ส่วนค่าเสียหาย คิดมาได้เต็มที่ครับ”
อลัน ใจ ช่วยเสริมอีกแรงเลือดกบปากไม่ต่างกัน

“ที่นี่คือโรงพยาบาลนะครับ ไม่ใช่เวทีมวย ทำอะไรกรุณาให้เกียรติสถานที่
สักหน่อยเถอะครับ”

(ธนายุทธ์ ลิ้นหจจ : 186-187)

จะเห็นได้ว่าการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของคน
ในครอบครัวและสังคม หากเยาวชนแสดงออกทางคำพูดและการกระทำได้อย่างเหมาะสมแล้วนั้น
จะส่งผลดีต่อตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต

4.1.2 ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

1) การปรับตัว

การปรับตัวคือการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ
หรือเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ปัจจุบันตามกระแสโลกที่มีความความก้าวหน้าและผันผวน
อยู่ตลอดเวลา กระบวนการปรับตัวพฤติกรรม ความคิด และการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสถานการณ์
ที่เปลี่ยนแปลงไป

การเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล
ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง กระหนกนที เพลินตาหญิงสาวที่ย้อนเวลากลับไปสู่สมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้น ต้องปรับตัวในเรื่องการใช้ชีวิต ดังข้อความที่กล่าวว่า

“จุลศักราชนี้ เอ้อ.....ตรงกับปีพุทธศักราชอะไรนะคะ.....คุณ”

เขาเดาเองว่าสตรีผู้นี้จะเป็นชาววัง เขาคุ่นเคยคำเรียกขาน คุณ เฉพาะ
สาวชาววัง ไม่ใช่สาวชาวบ้านทั่วไป หากเป็นเช่นนั้นชุดแต่งกายที่เธอนั่งอยู่ก็อาจจะเป็นชุดแบบ
ชาววิลาศสัญญาชาติได้สัญญาชาติหนึ่งอาจนิยมใช้เฉพาะในหมู่นางกำนัล

“ตรงกับพุทธศักราชสองพันสามร้อยเจ็ดสิบเก้าจ๊ะ”
 ชายหนุ่มบอกไป สีหน้าเรียบเฉยหากแวตาทิพย์พรายในดวงตาก็เหมือนจะ
 ยิ้มให้
 เพลินตา ยืนเกาะพนักเก้าอี้ไม้ตัวหนึ่งที่อยู่ใกล้ ๆ พยายามทบทวนลำดับเวลา
 ในใจ
 นี่ฉันฝันไปหรือเปล่า ฉันเดินทางย้อนเวลามาอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์
 อย่างนั้นหรือ
 ฉันกำลังอยู่ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวแผ่นดิน
 ทองที่อบร่ำด้วยกลิ่นอายของการทำนุบำรุงบรรดาอารามสถาน.....แน่หรือ
 แผ่นดินสยามครั้งรุ่งเรืองทางการค้าแม่บางหัวงเวลาต้องออกจากรั้วมศึกยัง
 อาณาจักรข้างเคียง

(ยุวดี มณีกุล : 43)

การที่ตัวละครเอกต้องข้ามเวลาไปและใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมที่มีความ
 แตกต่าง และไม่คุ้นเคย ส่งผลให้เกิดกระบวนการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ความ
 ตอนหนึ่งที่กล่าวถึงการปรับตัวในการใช้ชีวิตของเพลินตาว่า

กว่าจะผ่านมือนี้ เพลินตาในภาคแม่เพลิน ต้องฝึกเบิบบ้างอยู่นาน
 เด็กจิตรเห็นท่าทางแก้กรรมของคนที่มาอยู่ด้วยถึงกับหัวร่อท้องคัดท้องแข็ง
 คูที่หรือ.....เมื่อดข้าวรวงออกจากนิ้วเรียว ข้าวบางเม็ดติดปากติดเส้นผม นางจันเอ็ดลูกแต่ก็อดยิ้ม
 หัวไปด้วยไม่ได้ หยิบช้อนสังกะสีสั้นสำหรับตักน้ำแกงให้แม่เพลินใช้ แต่แม่เพลินยืนยันจะขอ
 ฝึกฝนวิธีกินเหมือนอย่างคนอื่น

“แบบนี้ แบบนี้ พี่เพลิน”

เด็กจิตรแสดงท่าทางส่งข้าวเข้าปากอย่างชำนาญ ปลาย่างคำน้อย ๆ
 ตามติด แม่เพลินเรียนรู้ไม่นานก็พอกินได้คล่องขึ้นน้ำแกงต้มมาฝากสีเหลืองขมมันชดคล่องคอดี
 เหลือเกิน

นางจันตั้งท่าจะคดข้าวเติมให้อีก แต่แม่เพลินรีบบอกว่าอิมเธอเอานิ้วจุ่มไปใน
 ชันน้ำใบโต ลอยเปลือกมะนาวตามที่จิตรทำให้ดูเป็นตัวอย่าง

จิตรส่งผ้าเช็ดมือให้ คนรับกล่าวขอใจ

“ฉันเกรงใจพี่ทั้งสองจังเลย จิตรด้วย”

แม่เพลินพูดด้วยน้ำเสียงใส เจ้าบ้านยิ้มน้อยๆ

หญิงสาวก้มมองตัวเองในชุดผ้าแถบกับโจงแล้วส่งยิ้มให้นางจันทร์ผู้เป็นธุระ
จัดหาและแต่งตัวให้

(ยุวดี มณีกุล : 46-47)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและ
วัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปของเพลินตา เมื่อต้องไปอยู่ในสถานที่ใหม่การตั้งรับกับการ
เปลี่ยนแปลงโดยการปรับตัวให้เข้ากับบริบทแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตให้อยู่ต่อไปได้
อย่างปกติสุข

2) การเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองไปได้อย่าง
ไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ทางตรง คือ ประสบการณ์ที่
บุคคลได้พบหรือสัมผัสด้วยตนเอง การที่บุคคลได้รับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวและเกิด
กระบวนการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เกิดทักษะต่างๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การเรียนรู้เป็นข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล ดังเช่น ใน
วรรณกรรมเรื่อง กรงกรรม ที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของตัวละครเอก คือ เรณู ผู้ที่ชีวิตเผชิญอยู่
กับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อตัวละครเอกไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปก็เกิด
กระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ ดังข้อความที่กล่าวว่า

“หนูทำงานบาร์ก็จริง แต่หนูทำงานอยู่ในครัวจ๊ะ แก้วแก้นี๊ยะ แล้วแก้วแก
นี๊ยะ หนูใหม่จ๊ะ ว่าที่บาร์นะ เป็นศูนย์รวมของผู้หญิงที่มาจากทั่วสารทิศ เพราะฉะนั้นอย่าหาว่า
หนูอวดเลยนะจ๊ะ สรรพวิชาความรู้ของหนูนี้มีเพียบ หนูจบ ป. 4 ก็จริง แต่หนูอ่านภาษาอังกฤษ
ออก พูดได้บ้าง ฟังพอรู้เรื่อง และที่สำคัญสำเนียงของหนูนี้ เหมือนเจ้าของภาษา เพราะหนู
เรียนกับเจ้าของภาษาโดยตรง อย่างกล้วยนี่ฝรั่งเรียก บานาน่า มะพร้าวก็โคโคนัท กระท่อม
เรียกว่าฮัท สรรพนามแทนตัวหนูนี้ไอ และแทนตัวคนที่คุยด้วย อย่างแก้วแก้นี๊ยะ ที่กำลังคุยกับ
หนูคือยู เยส โน โอเค อันเดอร์สแตน หนูพอฟังออก แล้วเพลงอังกฤษหนูก็ร้องได้นะ อยากฟัง
ใหม่จ๊ะ หนูจะร้องให้ฟังเอา เพลง ไฟร์ อันเดอร์ส ไมล์ แล้วกันเนอะ”

“อ้าย.....ขนมตาลสุกพอดีเลย แก่แก่เนี่ยะต้องชิมให้หนูหน่อยนะจ๊ะ หนูอยากรู้ว่า ฝีมือหนูมันใช้ได้ไหม”

“ไม่ชิม”

“ว่า นะจ๊ะ ช่วยชิมให้หนูหน่อย หนูอยากรู้ว่าฝีมือของหนูมันถูกปากถูกลิ้นคน ชุมแสงหรือเปล่า ช่วยชิมแล้วติชมหน่อยได้ไหมจ๊ะ แก่แก่เนี่ยะ ทำออกมาขายจริงจะได้มีคนติดใจ รอกิน”

(จุฬามณี : 63 – 64)

แม้ชีวิตที่พลิกผันของเรณูทำให้เธอต้องผ่านเรื่องราวควาโลภก็ย แต่เรณูยังคงเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งภาษา การประกอบอาชีพ ที่ส่งผลในภายหลังให้เรณูมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถสร้างอาชีพเพื่อเป็นรากฐานของชีวิตที่มั่นคงได้ เรณูเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ กล่าวคือ เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าภายหลังจะมีความมั่นคงทางอาชีพแล้ว เรณูก็ฝึกฝนและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น

จากเค้กก้อนเล็ก ๆ ราคาจะไม่ถึงบาท ก็ต่อยอดไปยังขนมชนิดอื่น เพราะตอนไปติดต่อกับร้านขนม ร้านค้าส่งในตลาดต่างอำเภอ เขาก็เห็นขนมหลาย ๆ ชนิด ที่คิดว่าเรณูต้องทำได้แล้วนำกลับมาให้เรณูลองทำอย่างขนมบั้งเกลียวไส้ครีม ขนมปังชالاเปาไส้เผือก และครีมใบเตย ตามมาด้วยโดนัทโรยน้ำตาล เคลือบน้ำตาล ข้าวเกรียบกุ้งทอด มะขามกวน พุทรา กวน ถั่วกวน ถั่วทอด

(จุฬามณี : 827)

จะเห็นได้ว่าเนื้อเรื่องชี้ให้เห็นว่าบุคคลเป็นผู้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะประสบความสำเร็จแม้ว่าจะมีความมั่นคงทางงานและการเงินแล้วก็ต้องเรียนรู้พัฒนาตนเองต่อไป

วรรณกรรมเรื่อง กระหนกนที ตัวละครเอกที่ย้อนเวลาไปในอดีตสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม พร้อมกับได้เรียนรู้ศิลปะวิทยาการในสมัยนั้นดังข้อความที่กล่าวว่า

แม่เพลินรับคำเชิญจากหมอและภรรยาให้แวะไปเรือนเสมอ
มาถึงตอนนี้ แม่เพลินต้องจัดแบ่งตารางเวลาอย่างรอบคอบไม่ให้ เสียงาน

ทุกฝ่าย

ครึ่งวันเช้า สอนหนังสือและดูแลงานออกแบบจัดรูปเล่มสิ่งพิมพ์ของวัด
ครึ่งบ่าย ไปฝึกงานเขียนรูปหอไตรวัดระฆัง
เย็นไปเป็นล่ามที่โสตศาลาหมอบวัดเลย....
ค่ำ.....ออกแบบลายรดน้ำตู้พระธรรมวัดใหม่ยายแพ่ง
บรรดากิจกรรมทั้งหลาย แม่เพลินบอกตัวเองว่างานเขียนรูปเป็นสิ่งที่เธอ

รักที่สุด

พระรามลักษณร่ำรำล้า หอกลาง
กถาแห่งไตรภูมิทาง ที่ซ้าย
เทวัญร่วมชุมปาง หอนั่ง สีขาว
ปวงช่างเขียนปาดป้าย แต่งแต้มรูปผนัง

แม่เพลินจดบันทึกขั้นตอนและกรรมวิธีการเขียนรูปผนังไม่อย่างละเอียดย....
เธอเฝ้าสังเกตเมื่อเหล่าช่างเขียนนำเปลือกเม็ดมะขามที่พองอยู่จากการคั่วเม็ดจนสุก แขน้ำทิ้งไว้
หนึ่งคืน มาทารองพื้นผนังไม้จนทั่ว แล้วจึงลงสมุกรองพื้น

ครูเฝ้าอธิบายให้หญิงสาวฟังว่าสมุกรองนี้จะทำจากกาวเม็ดมะขามผสมดินสอพอง โดยใช้กาวกระดินเป็นตัวช่วยสมาน หญิงสาวจดตามคำบอกไม่มีตกหล่น

(ยุวดี มณีกุล : 145)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าตัวละครเรียนรู้วิทยาการในสภาพแวดล้อมที่ตนเอง
อยู่และยังแสดงให้เห็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้ฝึกปฏิบัติ นอกจากนี้ในวรรณกรรม
เรื่องนี้ ยังแสดงให้เห็นการเรียนรู้วิธีการหนึ่ง คือ การเรียนรู้ โดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่น เพื่อพัฒนาตนเอง ดังข้อความที่กล่าวว่า

แม่เพลินชื่นชมครูช่างทุกท่านด้วยใจศรัทธา ถึงตอนนี้หลวงสองท่านเปลี่ยน
ท่าทีจากเคยกันมานำพรางทางเขียนของกันและกัน เมื่อได้เรียนรู้จากแม่เพลินว่า

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางของคนหลากหลายย่อมนำมาต่อยอดและพัฒนางานของตนได้ดีกว่า หลวงชั้นครูจึงเริ่มเลิกรรณนิยมกันมานานของตัวเองไปตั้งแต่นั้น

(ยุวดี มณีกุล : 179)

จากการแสดงข้อคิดข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายวิธี ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเท่านั้น ขึ้นอยู่กับบุคคลจะสามารถเรียนรู้สภาพแวดล้อมรอบตัวได้มากน้อยเพียงใด หากเรียนรู้ได้มากและสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ดียิ่งขึ้น

3) การเปลี่ยนแปลงตนเอง

การเปลี่ยนแปลงตนเองเกิดจากการเรียนรู้ รับรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและมีความต้องการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง ม่านชีวิตชี้ให้เห็นความต้องการในการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีขึ้น เสียไป ตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจนได้รับโทษ และเมื่อพ้นโทษจึงต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่นข้อความที่กล่าวว่า

“ม้า อาปา อา แจ้และคุณด้วย” เสียไป บ้ายปากไปทางอลัน โจว

“ฉันมาคิด ๆ ดูฉันเบื่อจะเป็นคนเลวแล้ว ว่าจะลองหันมาเป็นคนดีดูสักตั้ง อีกร้อยล้านจะเป็นพ่อคนแล้วด้วย มันต้องมีความรับผิดชอบ ว่าไหม”

ฉันแทบไม่เชื่อหูตัวเอง

“ทุกคนไม่ต้องช่วยฉันก็ได้ แต่คอยดูก็แล้วกัน เวลาคือคำตอบของทุกสิ่ง” เสียไปประกาศก้อง

“อาแจ้กลับไปทำงานเถอะ เดี่ยวฉันพาอาปากับหม้าม้ากลับบ้านเอง” เสียไปบอกพี่สาว

“จะดีหรือ” เสียดวงแย่ง

“ถ้าเรื่องแค่นี้ฉันทำไม่ได้ แล้วจะเอาปัญญาที่ไหนไปเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียล่ะ”

อะไรกัน นี่จะเป็นคนดีแค่ชั่วพลิกฝ่ามืออะหรือจะเป็นไปได้อย่างไรกัน

จนบัดนี้ฉันก็ยังไม่เชื่อคำพูดของเสียไปอยู่ดี เสียไปงูมือเสียดวงไปส่งที่รก

(ธีรยุทธ ลีห์จระ : 63)

การพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองของตัวละครในเรื่องชี้ให้เห็นว่าเมื่อทำสิ่งที่ผิดพลาดหรือประพฤตินิชอบทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นได้ เช่น เสียวไป ที่พยายามเปลี่ยนแปลงตนเองโดยการเริ่มสมัครงาน ตำแหน่งพนักงานขัดห้องน้ำ แม้จะเป็นงานที่ต่ำต้อยในสายตาคนอื่นแต่ก็เป็นงานที่สุจริตและเป็นการริเริ่มปรับเปลี่ยนตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ความว่า

ในที่สุดโชคก็เข้าข้าง ไม่รู้จะเรียกว่าโชคดีหรือเปล่าเพราะหน้าที่ของเสียวไปคือพนักงานล้างห้องน้ำ เป็นพนักงานฝึกหัดอยู่ในชั้นทดลองงาน ได้เงินเดือนห้าพันดอลลาร์ ย่อมคง ถ้าทำงานดีตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบเขาจะเพิ่มเงินให้อีกและบรรจุเป็นพนักงานประจำ

คิด ๆ ไปฉันก็สะท้อนใจนัก เมื่อก่อนแมื่อยึดอาชีพล้างส้วม พอมีลูก ลูกก็มายึดอาชีพนี้เหมือนกันอีก ถึงอย่างไรฉันก็ยังไม่วางใจว่าคนอย่างเสียวไป จะทำได้และไม่รู้ด้วยว่า มันจะทำอย่างนี้ไปเพื่ออะไร ทั้ง ๆ ที่มีทางเลือกอื่นอีกเยอะแยะหรือมันมีแผนบ้าอะไรอีก ฉันได้แต่หัวนใจ

(ธีรยุทธ ลีห์ขจร : 64)

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการสำคัญที่เกิดขึ้นภายในบุคคลที่พร้อมจะพัฒนาดตนเองให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของสังคม

4.1.3 ข้อคิดเกี่ยวกับความรัก

ข้อคิดเกี่ยวกับความรักปรากฏหลายรูปแบบทั้งความรักระหว่างบุคคลในครอบครัว และความรักแบบหนุ่มสาว ความรักและความผูกพันระหว่างเพื่อน เป็นต้น ความรักที่เกิดขึ้นมา อาจมีทั้งสมหวังและผิดหวังแล้วแต่เป็นข้อคิด และสร้างแรงกระตุ้นให้อ่านได้ทั้งสิ้น ข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายสามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) ความรักและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว

ความรักและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในชีวิต หากเยาวชนได้รับความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัว ย่อมทำให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต

ความรักและความเอาใจใส่ของคนในครอบครัวสามารถแสดงออกมาได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในครอบครัว ดังเช่น ในวรรณกรรมเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวดำ ที่กล่าวถึงการเกื้อกูลกันระหว่างพี่น้องของ จงสว่างและเจริดศรี ความว่า

แต่เหนืออื่นใด หากมีใครในโลกจะเข้าใจว่าผมขึ้นจากการเป็นลูกที่พ่อแม่ไม่รักนั้นทำอะไรคนคนหนึ่งได้บ้าง ก็คงมีแต่จงสว่างเพียงคนเดียวเท่านั้น

ดึกคืนพอได้ยินพี่ชายกลับเข้าบ้านเจริดศรีก็จะรีบปาดน้ำตาจากที่นอนลงมาเปิดไฟ เข้าครัว ไปอุ่นอาหาร เปิดพัดลมเป่าพัดไล่ความชื้นในคอกบ่ออาบน้ำ ต้มน้ำร้อนให้อาบในคอกบ่ออาบน้ำหนาวหนาว เข้าได้ยินเสียงพี่ตื่นก็จะรีบลุกขึ้นชงกาแฟ รอคอย ดูแล เสื้อผ้า ซักสะอาดสะอาด และทุกคราวที่เข้าพระนครเพื่อทำธุระหรือเก็บเงินลูกค้า ท่ามกลางสิ่งละอันพันละน้อยที่จงสว่างชอบหิวพะรุพะรุกลับมา ไปหาซื้อขนมกับหนังสือภาษาจีนของพ่อ อาหารของของแห้งของแม่ ซื้อมาฝากพี่ชายกับอุปการณการฝีมือของจรัสแสง เขาก็ไม่เคยลืมซื้อนิตยสารแฟชั่นจากเมืองนอกกับผ้าสวย ๆ ติดมือมาฝากเจริดศรีทุกครั้ง

แหละในโลกที่แรงร้ายลูกที่แม่ไม่รักสองคนก็หยัดยืนเพื่อกันและกันไปเย็บเย็บ

(วิรุฬห์ นิธิประภา : 129-130)

ความรักความเอาใจใส่ของคนในครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตมนุษย์ เมื่อได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ ย่อมทำให้เกิดความอบอุ่นในใจ และมีแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต

ข้อคิดความรักอีกรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏในวรรณกรรม คือ ความรักของบิดามารดาที่มีต่อบุตรแสดงออกมาในลักษณะของการปกป้อง และช่วยเหลือบุตรในทุกๆ ด้าน เช่น ตัวละครในเรื่อง ม่านชีวิต ที่รักและปกป้องลูกชายของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ความว่า

แม้ว่าซ่งจะเห็นดีงามและออกมารับแทนเสียไปแทบทุกเรื่อง เพราะเป็นลูกรัก และเป็นลูกชายคนเดียว แต่ฉันรู้ว่าในใจลึกๆ แล้วเขาเป็นห่วงเสียไปไม่น้อย รายได้ของอาชีพนักเขียนได้แห่งซึ่งผลงานช่วงหลังๆ ไม่ถูกใจตลาด อีกทั้งยังหิวแห้ง ไม่ยอมให้บรรณาธิการตีเดือน หรือตัดเนื้อความที่ยาวยืดแสนน่าเบื่อของเขาออก กับฉันซึ่งเป็นแค่พนักงานทำความสะอาดห้องน้ำรายได้เดือนละหกพันห้าร้อยดอลลาร์ฮ่องกง คงไม่พอให้มนุษย์วัตถุนิยมขึ้นสมองอย่างเสียไปใช้จ่ายแน่ๆ ถ้าเสียเงินไม่ส่งเงินมาช่วยเหลือจนเจอทุกเดือน

เสียวไป ไม่ชอบหน้าอาหารหนัก เกลียดเลยก็ว่าได้ เคยต่ออาหารงเลียดกบปากมาแล้วด้วยซ้ำ แต่เมื่ออาหารงหยิบยื่นเงินให้ ฉันก็ไม่เคยเห็นเขาปฏิเสธ แม้ไม่เต็มใจนักแต่ก็รับ ลูกชายคนเล็กของฉันไม่หยิ่งทะนง และไม่มีความสามารถทางด้านวรรณศิลป์เหมือนพ่อ ไม่อ่อนน้อมและหัวดีเหมือนพี่สาว แม้แต่งงานง่าย ๆ อย่างขัดห้องน้ำเสียวไปมันก็ทำไม่ได้เหมือนฉัน

(ธนายุทธ ลิห์ขจร : 30)

นอกจากนี้การแสดงความรักของคนในครอบครัวยังออกมาในรูปแบบของการดูแลยามป่วยไข้ ดังเช่นในวรรณกรรมเรื่อง กรงกรรม เมื่อพี่ชายคนโตของครอบครัวประสบอุบัติเหตุ พี่น้องพร้อมใจช่วยกันดูแล ให้การรักษาอย่างดี ความว่า

อุบัติเหตุรถชนประสานงากับรถเก๋งที่แข่งรถบรรทุกมาบนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 32 ช่วงอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ปฐุมได้รับบาดเจ็บสาหัส เจ้าหน้าที่นำเขาเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลของรัฐซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดหลังจากตรวจค้นนามบัตรในกระเป๋าทางโรงพยาบาลก็แจ้งไปทางบริษัทที่เขาทำงานอยู่

พ่อคนในบริษัทรู้เรื่องก็โทร. มาที่บ้าน แต่วันนั้นอรพรรณีไม่อยู่บ้านมีเพียงคนรับใช้ที่รู้เบอร์โทรศัพท์ของกมลจากสมุดบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ที่วางอยู่บนโต๊ะ พอกมลทราบข่าวเขาก็รีบขับรถจากนครสวรรค์ไปดูอาการของพี่ชายทันที แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังมีใจแะบอกกับเรณูที่พยุหะคีรี เพราะรู้ว่าในเวลาหน้าสี่หน้าขวานแบบนี้กำลังใจจากคนที่รักกัน และหากจะต้องจากกัน คนที่รักกันได้ดูใจกัน และเห็นใจกันเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด พอรู้เรื่องเรณูก็รีบเก็บผ้าใส่กระเป๋าไม่สนใจข้าวของที่ทำค้างอยู่ หญิงสาวบัญชาการให้ลูกจ้างช่วยทำขนมตามใบสั่งและฝากลูก ๆ ที่ไปโรงเรียนกันหมดไว้กับคนงานอีกที

พอไปถึงโรงพยาบาลก็ทราบข่าวจากหมอว่าปฐุมมีอาการเป็นตายเท่ากัน และทางที่จะช่วยไว้ได้ คือ ให้ย้ายไปรักษาตัวในโรงพยาบาลเอกชนย่านสะพานควายซึ่งเปิดให้บริการได้ไม่นาน เพราะที่นั่นมีเครื่องมือเครื่องมือทันสมัย ได้ยินดังนั้นกมลก็คำนวณค่ารักษาพยาบาลเพื่อยื้อชีวิตของปฐุมซึ่งเป็นเงินมากโขอยู่ในใจ

เพียงอึดใจ เขาก็ตัดสินใจในทันที

ช่วงนั้นกมลกับประสงควิ่งวุ่น เพราะไหนจะงานศพแม่ แม้จะไม่ได้เป็นไปอย่างถูกละหุก เพราะแม่ได้กันเงินสำหรับจัดงานและได้พูดเรื่องพิธีกรรมไว้บ้างแล้ว แต่เงินค่ารักษาพยาบาลของปฐุมที่อยู่ทางกรุงเทพ ฯ นั้นก็หนักพอควร

ทางเดียวที่สองพี่น้องจะทำเพื่อดวงวิญญาณของแม่ได้ ก็คือนำที่ดินเข้าจำนองไว้กับญาติข้างเดียว นำเงินสดไปสำรองไว้ใช้จ่ายทางนั้น จากบ้านที่อยู่ดีมีความสุข มีผลกำไรเข้ามาให้นั่งนับไม่ถ้วนวัน กลับสู่มรุมไปด้วยความร้อน เพราะมีเงินไหลออกจำนวนมากด้วยเรื่องที่ไม่คาดคิด

วันสวดพระอภิธรรมวันสุดท้ายพิไลมาพร้อมกับสมดี ซึ่งเป็นสามีคนใหม่ ทั้งสองคนอยู่กินกันโดยไม่มีการจัดงานใหญ่โตให้แขกเหรื่อไปร่วมแสดงความยินดี หลังจากพิไลรู้ว่าตั้งท้อง

พอพิไลทราบเรื่องเงินค่ารักษาตัวของปฐุม พิลาก็ถามเหมือนกับที่คนส่วนใหญ่รู้และต้องเอ่ยถามว่า “แล้วทางเมียเขาไม่ช่วยเหลื่ออะไรเลยรี”

กมลกับประสงคมองหน้ากัน แล้วก็บอกว่า “เขาบอกว่าดูท่าแล้วคงไม่รอดรักษาไปก็คงตาย หรือถ้าฟื้นขึ้นมาก็คงกลับมาได้ไม่เหมือนเดิม เขาเลยปฏิเสธความช่วยเหลือเรื่องเงิน

“เมียมันพูดอย่างนั้นจริง ๆ รี จิตใจมันทำด้วยอะไร” พิลากัดฟันกรอด

จิตใจของอรพรรณีทำด้วยอะไรไม่มีใครทราบได้ แต่กมลที่พอรู้เรื่องราวระหองระแหงระหว่างพี่ชายกับพี่สะใภ้สะสมมาอย่างยาวนาน ก็พอทราบดีว่า คนเราเมื่อหมดรักกันไปแล้ว แถมยังไปมีรักใหม่ซ่อนเร้นไว้อีก ย่อมดีใจพอที่จะเห็นคนรักเก่ามีอันเป็นไปเสีย แต่เขาก็ไม่ได้พูดจาให้ร้ายขยายความคำพูดของอรพรรณี จนหญิงสาวต้องถูกญาติพี่น้องของเขา รุมแซ่ซึกหักกระดูกให้มีเรื่องเข้ามาให้ต้องปวดหัวอีก เพราะคำพูดของอรพรรณีนั่นมันแสบไปถึงทรวง

“อย่าให้เห็นคนที่กำลังจะตายต้องมาขายคนที่ยังต้องมีชีวิตอยู่เลย แล้วอีกอย่าง หนูกับพี่เขาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันด้วย และตั้งแต่เขามาอยู่กับหนู ก็ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรไว้ให้ เงินกินอยู่ในบ้าน ที่ซุกหัวนอนรวมถึงรถที่พึ่งขับไปก็ของของหนูทั้งนั้น สำหรับเขากับหนู เห็นจะพอกันที ใครอยากให้เขาอยู่ ก็รับผิดชอบเองละกัน อรพรรณีได้กล่าวไว้อย่างคนใจดำแล้วไม่กลับมาสนใจใยดีเรื่องทางโรงพยาบาลอีก

เมื่ออรพรรณิโยนภาระอันหนักอึ้งมาให้พวกเขา พวกเขาจึงต้องหันหน้าเข้าปรึกษากัน เพราะยิ่งปฐมนอนอยู่โรงพยาบาลนานเท่าไร ค่าใช้จ่ายก็มากขึ้นเท่านั้น และคนที่รับภาระนั้นก็องหน้ากันครั้งแล้วครั้งเล่า

...

“เอาไงดี เฮีย” กมลเร่งเราเอาคำตอบถ้าสั่งให้ถอดสายยาง หรือย้ายโรงพยาบาลเพราะไม่มีเงินค่ารักษาเมื่อใดปฐมต้องตายอย่างแน่ ๆ

“ให้หมอรักษาต่อไป หมดเท่าไรก็ให้มันหมดไป เรื่องเงิน เฮียคิดว่าเราสองคนยังไม่ตายก็คงมีปัญหาค้นใหม่ได้ ลื้อคิดว่าไง น้ำเสียงของประสงค์ชัดถ้อยชัดคำ

“ถ้าอย่างนั้น.....ว่าอย่างไรก็ว่าตามกัน” หลังจากรู้ว่าสองพี่น้องยังไม่ยอมสิ้นหวังและทำลายความหวังที่ยังมีอยู่ครั้งหนึ่ง เรณูที่เฝ้าอาการอยู่น้ำห้องฉุกเฉิน ตั้งแต่วันแรก ๆ ก็ซาบซึ่งใจจนน้ำตาไหลออกมา

และเรณูก็เชื่อมั่นใจว่า หมอจะต้องช่วยปฐมให้กลับมาเหมือนเดิมจนได้ และถ้าเขาจะกลับมาได้ไม่เท่าเดิม เรณูก็สัญญากับตัวเองว่า จะต้องดูแลเขาต่อไปจนกว่าเขาจะสิ้นลมหายใจไปเช่นกัน

(จุฬามณี : 823-826)

จากข้อความนี้ชี้ให้เห็นการช่วยเหลือดูแลกันในยามทุกข์ยากและยามป่วยไข้ของคนในครอบครัว เป็นการแสดงความรักและความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ย้ำให้เห็นว่า สิ่งสำคัญที่สุดคือการได้รับความรักและความเอาใจใส่จากคนในครอบครัวจะสามารถทำให้บุคคลหนึ่งดำรงชีวิตต่อไปได้

2) ความรักในวัยหนุ่มสาว

ความรัก เป็นอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเสน่หาและความผูกพันระหว่างบุคคล อาจหมายถึงความถึง ความรู้สึก สภาพอารมณ์ และความพอใจทั่วไป จนถึงการดึงดูดระหว่างบุคคล ในช่วงวัยรุ่นความรักมักมีอิทธิพลเหนือเหตุผล อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันในการแสดงพฤติกรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

ข้อคิดด้านความรักในวัยหนุ่มสาวที่ปรากฏในวรรณกรรมพบความรักสองรูปแบบ คือ ความรักที่เป็นแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังเช่นตัวละครเรณูที่ใช้ความรักที่เป็นแรงผลักดันให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังข้อความที่ว่า

เรณูนั่งคิดตาม ก่อนจะเปลี่ยนคำถาม “พี่ไม่เคยตกหลุมรักใครเลยหรือ”

“ถึงกูจะเป็นหญิงคนชั่ว แต่กูก็มีหัวใจ”

“แล้วพี่มาว่าฉันทำไม”

“กูก็แค่อยากให้มีมึงเตรียมตัวเตรียมใจมึงไว้ มึงจะได้ไม่เจ็บ อีตัวอย่างพวกเรา มีรักเมื่อไหร่ก็เจ็บเมื่อนั้น”

เรณูไม่อยากเจ็บ ไม่อยากจน ไม่อยากมีชีวิตอยู่ที่นี้ไปจนแก่ตาย เรณูอยากไปให้พ้น ๆ จากชีวิตที่เต็มไปด้วยความโลภภัย ไปมีชีวิตใหม่มีครอบครัวที่สมบูรณ์เหมือนผู้หญิงทั่ว ๆ ไป

(จุฬามณี : 25)

ข้อความนี้ชี้ให้เห็นว่าความรักมักจะใช้เป็นแรงผลักดัน และแรงบันดาลใจให้มนุษย์พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ความรักอันหนุ่มสาวที่เป็นการส่งเสริมและเกื้อกูลกันและกัน ผ่านระยะเวลาที่เหมาะสม ผ่านกระบวนการคิด และไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล จะเป็นความรักที่สมหวัง และยั่งยืน

วรรณกรรมเรื่อง กระหนกนที แสดงข้อคิดด้านความรักที่สมหวัง และอยู่ในทำนองคลองธรรมของตัวละครเอก ได้แก่ พ่อมิ่ง และ แม่เพลิน ที่แสดงให้เห็นความรักของหนุ่มสาวที่ประพฤติตนตามธรรมเนียมประเพณี ดังความที่ว่า

“เจ้าชอบหรือไม่”

เสียงทุ้มนุ่มของนายมิ่ง เรียกหญิงสาวออกจากภวังค์ แม่เพลินกวาดตามองไปรอบผืนดินเล็ก ๆ ท่ามกลางร่มไม้ใหญ่

“สงบร่มรื่นดีจ๊ะ”

“พี่ตั้งใจยกเรือนตรงนั้น.....” นายมิ่งชี้มือไปที่อากาศเปล่า

“ข้างรั้วต้นโมกนั้นค่อยขุดสระลงดอกบัวหลวง เจ้าเห็นเป็นอย่างไร

“แล้วแต่พี่มั่งสิจ๊ะ” แม่เพลินรู้สึกร้อนวูบวาบบนใบหน้า

ประกายตาคมหวานมองสบมา

“อยากได้ความเห็นจากน้องนี่จ๊ะ พี่มิ่งจะได้กระทำให้ต้องใจ”

หญิงสาวเสมองไปทางอื่น

“ฉันชอบสิ่งที่พี่มิ่งว่า”

“ถ้าเช่นนั้น.....” เสียงทุ้มนุ่มดังเพียงกระซิบ

“พี่มิ่งใครวิ่งวอน ขอให้น้องมาเป็นศรีแก่เรือนพี่”

แม่เพลินพลันเกิดความรู้สึกเต็มตื่น หยดน้ำเอ๋อคลอตา

“พี่พึงใจเจ้าตั้งแต่แรกพบ....ยิ่งนานวันความรักยิ่งสุ่มหวัอก หามีสิ่งใดมาบิด
น้ำใจพี่ให้แปรผันไปจากเจ้าได้ ...ไม่ว่าชาตินี้ หรือชาติไหน”

น้ำใสรวงพรวงสองข้างแก้มคนพึง นายมิ่งเซยคางแม่เพลินแผ่วเบา ใช้มือข้าง
หึ่งปาดรอยน้ำตาให้อย่างแสนถนอม

“ในดวงใจของน้องเล่า มีพี่มิ่งอยู่บ้างหรือไม่”

“แม่เพลินมองใบหน้าคมสันของคนพูดไม่ถนัด ไหล่สั่นสะท้าน น้ำตาเริ่ม ...
อยากซบหน้าลงบนแผ่นอกชายผู้บอกคำรัก ทว่าร่างกายมีอาจขยับตั้งใจ

นายมิ่งเอื้อมมือไปจับปลายสไบด้านหลังแม่เพลินขึ้นมาเสมออกตน แล้วก้มลง
จุมพิตผ้าแพรจีบผืนนั้น

(ยุวดี มณีกุล : 372 - 373)

ความรักที่สมหวังต้องใช้เวลาบ่มเพาะ เช่น ตัวละครในวรรณกรรมเรื่อง
กระหนกนที ที่ผ่านช่วงเวลายาวนานจนถึงการสร้างชีวิตครอบครัวร่วมกัน

นอกจากความรักที่สมหวังแล้ว วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลก็ยังคงความรักที่ไม่
สมหวังอันเป็นผลมาจากการขาดกระบวนการพิจารณา จนนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึง
ประสงค์ เช่น ตัวละครเจริดศรี ในวรรณกรรมเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมว
ดำ ที่ตัดสินใจแต่งงานเพราะความลุ่มหลง ขาดการพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน และนำมาซึ่งการ
หย่าร้างในที่สุด ดังข้อความที่ว่า

แต่แค่นั้น ในโมงยามที่รักแรกพบยังมีมนต์ขลัง เจริดศรีก็มีอันไม่ได้หลับไม่ได้
นอนไปทั้งคืน เฝ้านึกภาพชายที่ยังไม่รู้จักชื่อเสียงเรียงนามลงกับจินตนาการของพระเอกสูงศักดิ์ที่
เคยอ่านในนิยาย...

แหละเมื่อยามเย็นของไอศกรีมโซดากับความพิพากษ์พวนระคนใจรัญจวนนั้น
ผ่านพ้น อมรก็เพียรแวะมาหาเธอทุกวันบางวันก็ยังเที่ยวไปเที่ยวมาถึงสองครั้ง ซื้อขนมมาฝากไว้
ตอนสาย พาไปดินเนอร์ที่โรงแรมหรูหราค่ำ สลับกับดูหนังละคร ดูประกวดนางสาวไทยที่มี
ท่วงทำนองโฉมโฉมงามอร่ามแท้แลดะลึงบรรเลงก็ก้อง....

ไม่กี่เดือนผ่านมาเขาก็ส่งเจ้าแก้มมาสู่ขอหมายมั่นได้ยังไม่ถึงสามเดือนดีก็แต่งงาน.... มีคนในครอบครัวกับเพื่อนสนิทไม่กี่คนมาร่วมงานเสร็จสิ้นพิธีก็มาร่วมรับประทานอาหารด้วยกันและไม่นานหลังจากนั้นไม่นานพอเลยด้วยซ้ำความรักสายฟ้าแลบก็ระเหิดหาย

ต่อแต่นั้นคือช่วงเวลาที่มืดแต่ความสับสนทรมานทลายคุ้มคลั่งกับน้ำตาที่เต็มไปด้วยหมดจนเจตคติจืดจางรายละเอียดไม่ได้ เข้าวันหนึ่งอมรก็แค่เดินหายเข้าไปในม่านไอน้ำกับเสียงหวูดลากยาวเศร้า ๆ ของรถไฟ เพื่อดูแลกิจการโรงไม้ของเขาที่นครลำปางเหมือนที่เคยไป ๆ มา ๆ อยู่เป็นประจำตั้งแต่ยังคบหาดูใจกัน ครั้นถึงเช้าวันที่กำหนดกลับ ก็กลับให้มีนายหน้าตาอวดโรยกับมีกลิ่นเหล้าโหยในลมหายใจมาหา เอาโฉนดบ้านที่ดินพร้อมหนังสือมอบกรรมสิทธิ์ลงลายเซ็นเรียบร้อยมามอบให้ บอกเรียบ ๆ แค่ว่าอมรสามีจะไม่กลับมาอีกแล้ว เธออ่อนวอนถามอะไรก็พูดแค่ กระผมไม่ทราบขอรับ ซ้ำ ๆ อยู่อย่างนั้นแล้วรีบขอตัวกลับ

สองวันผ่านพออมรไม่กลับมาจริง ๆ อย่างทนายชี้เภาว่าเจตคติก็เล่นไปหาอังกาบน้องสาวของเขา แล้วพบว่าหล่อนขายบ้านหนีหายไปตั้งแต่ตอนไหนไม่รู้ ญาติพี่น้อง คนอื่นก็อยู่ต่างจังหวัดเพื่อนฝูงที่เคยคบปะก็ไม่ว่าจะทำอะไรอยู่ที่ไหน และที่แย่กว่าอะไรทั้งหมดก็คือเธอไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับอมร กระดาษแผ่นหนึ่งมันจะไปสำคัญอะไรนะที่ผูกพันศรีของพี่ด้วยหัวใจทั้งดวง และเขาก็หาได้พูดผิดแต่อย่างใด ทะเบียนสมรสจะไปมีความหมายอะไรได้ในเมื่อตัวเขาทั้งคนของเธอยังไม่มีปัญญาจะหาพบ

จงสว่างรู้เรื่องก็ไปตามหาน้องเขยที่ลำปางทันที สะเปะสะปะกวานไปมาในเมืองแปลกหน้าตั้งแต่เช้าจนสิ้นวันกว่าจะดันดันไปเจออมรค้าไม้ ถ้ามชวบ้านในละแวกก็ได้ความว่าเพิ่งปิดกิจการไปไม่กี่อาทิตย์ก่อนหน้านี้ และว่าเจ้าแก้มมรยังมีบ้านหลังใหญ่อยู่กับเมียและลูกสาวอายุสามขวบอีกคนในตัวเมือง จงสว่างโทรเลขบอกน้องสาวสั้น ๆ ก่อนกลับลงมาแค่ ว่า เราถูกหลอกต้มจนเปื่อยเอาแล้วละศรี ก่อนจะลุ่มเลิกความคิดที่จะติดตาม

(วีรพร นิธิประภา : 123 - 125)

ข้อคิดเกี่ยวกับความรักที่ปรากฏในวรรณกรรมมีทั้งความรักที่สมหวังและความรักที่ไม่สมหวัง อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละคร หากผู้อ่านนำข้อคิดที่ได้ปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบการใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองจะส่งผลให้แสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

4.2 พฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

หลังจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวดำ กงกรรม กระหนกนที และมานะชีวิตแล้ว ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาข้อขัดแย้งที่ความสอดคล้องเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและนำไปให้กลุ่มทดลองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ทำแบบสอบถามเพื่อหาความเชื่อมั่นแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามนี้สอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอผลการวิจัยในประเด็นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมของเยาวชน เพื่อผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์และนำไปสร้างร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน โดยแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย 1) ลักษณะทั่วไปของของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2) พฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

แบบสอบถามนี้นำไปใช้สอบถามเยาวชนจำนวน 352 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified random sampling) จากโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตหล่มสัก ผลที่ได้มีดังนี้

4.2.1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในขั้นตอนสำรวจความคิดเห็น
ของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (N = 352)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	176	50
- หญิง	176	50
2. อายุ		
- 15 ปี	88	25
- 16 ปี	88	25
- 17 ปี	88	25
- 18 ปี	88	25
3. การศึกษา		
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	88	25
- มัธยมศึกษาปีที่ 4	88	25
- มัธยมศึกษาปีที่ 5	88	25
- มัธยมศึกษาปีที่ 6	88	25
4. สถานศึกษา		
- โรงเรียนหล่มสักวิทยาคม	232	66.10
- โรงเรียนตัววีวิทยาคม	32	9.10
- โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย เพชรบูรณ์	29	8.11
- โรงเรียนผาเมืองวิทยาคม	23	6.49
- โรงเรียนเมืองกลางวิทยาคม	22	6.10
- โรงเรียนศรีจันทร์วิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	14	4.09

4.2.2 พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม

ตาราง 4.2 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าครอบครัวคือสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด	4.58	0.67
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราไม่ควรใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัวทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมและการแสดงออกทางคำพูด	4.48	0.85
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์	4.70	0.66
4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.41	0.75
5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการรับฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นจะมีผลให้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้	4.37	0.76
6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการ “ให้อภัย” ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข	4.38	0.79
7	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้	4.43	0.74
8	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอดทนและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด	4.44	0.72
9	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต	4.44	4.71
10	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้ หากได้รับกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว	4.35	0.81
11	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะทำให้ผู้อื่นเกิดความไว้วางใจ	4.52	0.72

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
12	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความพยายามในการเรียน/การทำงานจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	4.46	0.75
13	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “โอกาส” คือสิ่งที่ทุกคนควรได้รับ	4.38	0.87
14	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากเรามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นจะเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิต	4.32	0.82
15	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม	4.40	0.87
16	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด คนเรามักจะกล่าวโทษผู้อื่นก่อนเสมอ	3.37	1.26
17	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด ควรพิจารณาสาเหตุและค่อย ๆ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา	4.29	0.80
18	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราควรนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับตนเองมาเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป	4.40	0.79
19	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “คำพูดที่ดี” ก่อให้เกิดความสบายใจแก่ผู้ฟัง	4.40	0.79
20	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราอยากได้รับความรักและความไว้วางใจจากคนรอบข้าง	4.44	0.74
21	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “เวลา” เป็นเครื่องพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตเช่น ความดี ความชั่ว	4.35	0.87
22	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ความเข้าใจ” จะช่วยให้มนุษย์เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันมากขึ้น	4.39	0.77
23	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต	4.42	0.75
24	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ชีวิตคนเราไม่แน่นอน” จึงควรทำสิ่งดี ๆ ให้แก่กันอยู่เสมอ	4.42	0.78

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
25	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนอยากเป็นที่ยอมรับของคนใน ครอบครัว และคนรอบข้าง	4.40	0.70
26	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “การเรียนรู้” มีความจำเป็นมากที่สุด เมื่อต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่	4.44	0.77
27	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถทำอะไรตามความ ต้องการของตนเองได้ หากไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.32	0.83
28	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราควร “ฟังหูไว้หู” ไม่ควรหลงเชื่อ สิ่งที่เห็นหรือสิ่งที่ได้ยินโดยขาดการพิจารณาและไตร่ตรอง ให้ถี่ถ้วน	4.45	0.76
29	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความขยันขันแข็งจะส่งผลให้ประสบ ความสำเร็จในชีวิต	4.52	0.76
30	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถสร้างความมั่นคงได้ ด้วยตนเอง	4.54	0.77

4.3 แสวงหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

การแสวงหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนตอบคำถามในวัตถุประสงค์เรื่องการ
สร้างและเผยแพร่แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากผลที่ได้
จากแบบสอบถาม เพื่อนำมาสร้างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยได้จากการวิเคราะห์
เพื่อจัดกลุ่มข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภททฤษฎีแล้วนำมาสร้างร่างแนวทางการส่งเสริม
พฤติกรรมของเยาวชน จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและยืนยันแนวทาง จากข้อมูล
ดังกล่าวสามารถนำมาสร้างร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนได้ด้วยวิธีการส่งเสริม
“อุตสาหกรรม - กตัญญู - เรียนรู้สิ่งใหม่ - รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ” (A – G – L – C)

- A = Attempt : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดทน อดทน มีความพยายาม
- G = Grateful : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความกตัญญูกตเวที
- L = Learning : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้
- C = Considerate : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิดมีวิจารณญาณ วิเคราะห์แก้ปัญหา
ต่าง ๆ ได้

จากนั้นนำรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมด้วยวิธี A – G – L – C ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เป็นผู้ประเมินด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ได้ข้อสรุปดังนี้

4.3.1 ความเหมาะสมของแนวทางในการนำไปใช้

การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนให้เป็นไปตามคุณลักษณะเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ โดยใช้แนวทาง “อดทน - กตัญญู - เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้วิจารณญาณ” แต่ผู้ทรงคุณวุฒิ (เบญจมาศ บรรเจิดพัฒนกุล) ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า “การพัฒนาเยาวชนในด้านการส่งเสริมความกตัญญู อาจจะไม่ครอบคลุมคุณลักษณะของเยาวชนที่ต้องการทั้งหมด น่าจะขยายขอบเขตของการพัฒนาเป็นการส่งเสริมด้านคุณธรรม และศีลธรรม เพื่อให้ได้พัฒนาระบบการเชิงจริยธรรมที่ทำให้เยาวชนเกิดความตระหนัก และรู้หลักศีลธรรม คิดในการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

4.3.2 ปัจจัยอื่นที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

ประเด็นปัจจัยที่สามารถใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน อาจารย์ ดร. สุเทพ ธรรมะตระกูล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาและการปรับพฤติกรรม ให้ข้อคิดเห็นในการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนไว้ว่า “มีปัจจัยอีกหลายประการที่สามารถส่งเสริมให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้ ปัจจัยที่เห็นควรส่งเสริมควบคู่กับแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนครั้งนี้ คือ การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบ” โดยแบ่งประเภทของการรับผิดชอบได้ดังนี้

1. การรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การรับผิดชอบต่อด้านการเรียน สุขภาพ ความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิต
2. การรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การรู้หน้าที่และปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่และบุคคลในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

3. การรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การรับผิดชอบต่อระเบียบกติกาของสังคมที่ตนเองอยู่ เช่น โรงเรียน ชุมชน ประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ตลอดจนการมีจิตสาธารณะ

ดังนั้นการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องบ่มเพาะให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติในอนาคต

4.3.3 ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคมควรพัฒนาให้รอบด้าน หากนำแนวทาง “อุตสาหะ - กตัญญู - เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้วิจารณญาณ” (A – G – L- C) ไปใช้จะสามารถพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนไทยได้ ทั้งนี้ ตามที่อาจารย์ ดร.สุเทพ ธรรมะตระกูล ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเยาวชนด้านความรับผิดชอบต่ออันจะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

จากการประเมินที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนได้ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์ได้ให้ข้อเสนอแนะและปรับเปลี่ยนวิธีจาก “อุตสาหะ - กตัญญู - เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้วิจารณญาณ” เป็นวิธี “เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้วิจารณญาณ – มีศีลธรรมอันดี – รู้หน้าที่รับผิดชอบต่อ – กอปรด้วยอุตสาหะ”

- L = Learning : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้
- C = Considerate : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิดมีวิจารณญาณ วิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
- M = Morality : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี
- R = Responsibility : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่
- A = Attempt : ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความอุตสาหะ มีความพยายาม

การดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนตามแนวทาง “เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้วิจารณญาณ – มีศีลธรรมอันดี – รู้หน้าที่รับผิดชอบต่อ – กอปรด้วยอุตสาหะ” ไม่สามารถเลือกปฏิบัติวิธีใดวิธีหนึ่งได้ ทุกด้านต้องมีส่วนร่วมเนื่องและสัมพันธ์กัน เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่

เหมาะสมสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างปกติสุขและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของชาติ โดยเริ่มจากการเปิดใจเรียนรู้ หันมาพัฒนาตนเอง มีความพร้อมในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ อยู่เสมอ ให้เยาวชนตระหนักถึงการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ มีวิจรรย์ญาณในการดำเนินชีวิต การคิด และการตัดสินใจ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ เมื่อเยาวชนมีวิจรรย์ญาณแล้วสิ่งที่ควรมีคู่กันคือการมีศีลธรรม ฉะนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนมีศีลธรรมอันดี รู้จักยั้งคิด ยังทำโดยใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต และต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากยิ่งขึ้น และประการสุดท้ายคือการส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดทน อดกลั้น มีความพยายามในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนอยู่ได้อย่างปกติสุข และมีคุณลักษณะตามที่สังคมพึงประสงค์

แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนสามารถอธิบายเป็นลำดับได้ดังนี้

1. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้

การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เยาวชนควรได้รับการส่งเสริม การได้รับความรู้ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอันเป็นผลจากการสังเกตพิจารณา ไตร่ตรอง แก้ปัญหาทั้งปวงและไม่ขัดแย้งว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางที่สังคมยอมรับเท่านั้น การเรียนรู้เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม โดยต้องชี้ให้เยาวชนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นการเรียนรู้ต้องเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกหัด และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นควรจะต้องมีความคงทนถาวรเหมาะสมแก่เหตุเมื่อพฤติกรรมดั้งเดิมเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมที่มุ่งหวัง

2. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิดมีวิจรรย์ญาณ วิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

การส่งเสริมให้เยาวชนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์มีวิจรรย์ญาณ การรู้จักใช้ความคิดพิจารณาวิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินผลเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือข้อขัดแย้งโดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการปฏิบัติด้วยความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการ และเหตุผล มีความสามารถในการตัดสินใจ รู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ ดังนั้นต้องส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมี เหตุผล ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก ก่อนตัดสินใจอย่างใดต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ และสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ตลอดจนเป็นผู้ที่มีเหตุผล ไม่ใช้อคติหรืออารมณ์ของตนเองเป็นสำคัญ หากเยาวชนในสังคมเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณแล้วจะส่งผลดีต่อการพัฒนาของสังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

3. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี

การส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีมีส่วนช่วยให้เยาวชนประพฤติอยู่ในทำนองคลองธรรม รู้ข้อควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสม มีในการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่ในความดี ความงาม และความถูกต้อง ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักการเยาะเย้ยสิ่งถูกผิดได้ พร้อมกับต้องชี้ให้เห็นว่าหากเยาวชนประพฤติตนไม่เหมาะสมแล้วจะส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงามทุกภาคส่วนต้องร่วมในการชี้แนะแนวทางให้เยาวชน

4. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่

การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนในปัจจุบัน โดยต้องสร้างให้เยาวชนตระหนักในหน้าที่ที่ตนต้องกระทำ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ อย่างเต็มกำลังและความสามารถ ด้วยความเต็มใจ และตั้งใจ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และต้องเป็นผู้ที่ยอมรับผิดชอบ กล่าวคือ รับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่ดีและไม่ดีและนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อตนเองและสังคม

5. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดุสาหะ มีความพยายาม

การส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดุสาหะ พยายาม และความกระตือรือร้น จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างและปลูกฝังให้เยาวชนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ให้รอบด้าน ทั้งความมุ่งมั่น อดุสาหะ ความเพียรพยายามในการทำกิจกรรม การงาน หรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ นอกจากนี้ยังหมายรวมไปถึงความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค บุคคลที่มีความมุ่งมั่นบากบั่นจะสามารถนำพาตนเองให้ไปถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ดังนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนมีความมุ่งมั่น และความพยายามหลายฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยจะต้องร่วมกันกระตุ้นให้เยาวชนเกิดการตั้งเป้าหมายและผลักดันให้ดำเนินการตามเป้าหมายได้สำเร็จโดยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนสามารถดำรงตนได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและจะได้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

จากนั้นนำแนวทาง L - C - M - R - A (เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ – มีศีลธรรมอันดี – รู้หน้าที่รับผิดชอบ – กอปรด้วยอุตสาหะ) นำไปสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.85 จากนั้นนำมาสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนจำนวน 348 คน แบ่งเป็นเยาวชนชาย จำนวน 174 คน และเยาวชนหญิง จำนวน 174 คน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

ตาราง 4.3 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากใช้แนวทาง L - C - M - R - A จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน	4.44	0.70
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน	4.17	0.80
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิด มีวิจารณ์ญาณจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน	4.23	0.79
4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนตามหลักศีลธรรมอันดีจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน	4.14	0.85

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน	4.29	0.82
6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนมีความเพียรพยายาม อุตสาหะ มุ่งมั่น จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน	4.18	0.85

จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าแนวทาง L - C - M - R - A สามารถนำไปใช้ส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนได้ มีค่าเฉลี่ย 4.44 โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน มีค่าเฉลี่ย 4.29 รองลงมาคือเห็นว่าการส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิด มีวิจารณญาณจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน มีค่าเฉลี่ย 4.23 และการส่งเสริมให้เยาวชนมีความเพียรพยายาม อุตสาหะ มุ่งมั่น จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน มีค่าเฉลี่ย 4.18

แนวทางที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป็นทรัพยากรบุคคลที่ดีของประเทศไทย แต่สิ่งที่พึงตระหนักคือการใช้เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่งจึงไม่สามารถปรับพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมพึงประสงค์ได้อย่างครอบคลุม แนวทางนี้เป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง โดยการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนนั้นทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันทั้งครอบครัว สถานศึกษา และสังคมแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวของเยาวชนเองต้องตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมอันเหมาะสมและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเพื่อประโยชน์อันจะเกิดแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติอย่างสูงสุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ จากข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน และได้นำร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเป็นไปได้หากนำไปใช้ในการปรับและส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามความต้องการของสังคมโลก สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยาย

5.1.1.1 ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

- 1) ความสำคัญของความกตัญญู
- 2) ความสำคัญของความอดทน
- 3) ความสำคัญของการแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งคำพูด และการกระทำ

5.1.1.2 ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

- 1) การปรับตัว
- 2) การเรียนรู้
- 3) การเปลี่ยนแปลงตนเอง

5.1.1.3 ข้อคิดเกี่ยวกับความรัก

- 1) ความรักและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว
- 2) ความรักในวัยหนุ่มสาว

5.1.2 ผลการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าครอบครัวคือสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด	4.58	0.67
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าไม่ควรใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัวทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมและการแสดงออกทางคำพูด	4.48	0.85
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์	4.70	0.66
4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.41	0.75
5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการรับฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นจะมีผลให้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้	4.37	0.76
6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการ “ให้อภัย” ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข	4.38	0.79
7	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้	4.43	0.74
8	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอดทนและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด	4.44	0.72
9	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต	4.44	4.71
10	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้ หากได้รับกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว	4.35	0.81
11	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะทำให้ผู้อื่นเกิดความไว้วางใจ	4.52	0.72
12	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความพยายามในการเรียน/การทำงานจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	4.46	0.75

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
13	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “โอกาส” คือสิ่งที่ทุกคนควรได้รับ	4.38	0.87
14	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากเรามีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่นจะเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิต	4.32	0.82
15	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อ ตนเอง ครอบครัว และสังคม	4.40	0.87
16	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด คนเรา มักจะกล่าวโทษผู้อื่นก่อนเสมอ	3.37	1.26
17	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด ควร พิจารณาสาเหตุและค่อย ๆ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา	4.29	0.80
18	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราควรนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับ ตนเองมาเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป	4.40	0.79
19	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “คำพูดที่ดี” ก่อให้เกิดความสบายใจ แก่ผู้ฟัง	4.40	0.79
20	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราอยากได้รับความรักและความ ไว้วางใจจากคนรอบข้าง	4.44	0.74
21	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “เวลา” เป็นเครื่องพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ใน ชีวิตเช่น ความดี ความชั่ว	4.35	0.87
22	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ความเข้าใจ” จะช่วยให้มนุษย์เกิด ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันมากขึ้น	4.39	0.77
23	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นสิ่ง สำคัญในการดำเนินชีวิต	4.42	0.75
24	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ชีวิตคนเราไม่แน่นอน” จึงควรทำสิ่ง ดี ๆ ให้แก่กันอยู่เสมอ	4.42	0.78
25	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนอยากเป็นที่ยอมรับของคนใน ครอบครัว และคนรอบข้าง	4.40	0.70
26	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “การเรียนรู้” มีความจำเป็นมากที่สุด	4.44	0.77

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($S.D.$)
	เมื่อต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่		
27	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถทำอะไรตามความต้องการของตนเองได้ หากไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.32	0.83
28	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราควร “ฟังหูไว้หู” ไม่ควรหลงเชื่อสิ่งที่เห็นหรือสิ่งที่ได้ยินโดยขาดการพิจารณาและไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน	4.45	0.76
29	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความขยันขันแข็งจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต	4.52	0.76
30	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถสร้างความมั่นคงได้ด้วยตนเอง	4.54	0.77

จะเห็นได้ว่าข้อคิดที่มีเกณฑ์อยู่ในระดับมากขึ้นไปเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนตระหนักในพฤติกรรมที่ดี และควรส่งเสริมซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลดีต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติทั้งสิ้น

5.1.3 ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน พบว่า แนวทางที่จะใช้ส่งเสริมพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมต้องการได้ คือ การใช้แนวทาง “เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จักใช้ วิจารณ์ญาณ – มีศีลธรรมอันดี – รู้หน้าที่รับผิดชอบ – กอปรด้วยอุตสาหะ” หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเยาวชนตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนได้

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ได้มาจากการวิเคราะห์เนื้อหาการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนและการสัมภาษณ์ซึ่งการอภิปรายผลสามารถแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นแห่งชาติปรากฏข้อคิดที่หลากหลาย ล้วนแล้วแต่เป็นข้อคิดที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของเยาวชนที่สามารถนำไปเป็นต้นแบบที่เยาวชนสามารถปฏิบัติตามได้ และข้อคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ควรนำไปเป็นแบบอย่าง โดยผู้เขียนได้แสดงข้อคิดผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมของตัวละคร และบทสนทนาของตัวละครผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้บรรยายในเรื่อง จากผลการสำรวจ ความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมจะเห็นได้ว่าข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนั้นเป็นข้อคิดที่เยาวชนเล็งเห็นว่าควรส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้ในอนาคต

การสำรวจพฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม ประเด็นที่เยาวชนมีความคิดเห็นมากที่สุดคือการให้ความสำคัญในแสดงออกถึงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อผู้มีพระคุณและบุคคลในครอบครัว และการส่งเสริมลักษณะนิสัยคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่เป็นความดีงาม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ โดยการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวควรเริ่มจากสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคลทั้งในด้านความคิด การแสดงออก รวมถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของทุกคน หากเยาวชน นำข้อคิดที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองแล้วจะมีส่วนช่วยส่งเสริมพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้นและอาจนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้การให้ความสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้เยาวชนพร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในรูปแบบของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ โดยเน้นย้ำถึงคุณลักษณะที่สำคัญของคนไทย 4.0 คือเยาวชนไทยจะต้องเป็นผู้เรียนรู้สร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ว่าเยาวชนจะต้องขึ้นนำการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรอบรู้ มีทักษะการจัดการความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่น รู้ทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสุขภาวะคุณภาพชีวิตและอาชีพ ตลอดจนเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจิตอาสา กล้าหาญทางจริยธรรมเป็นพลเมือง ที่กระตือรือร้นร่วมสร้างสังคมที่ยั่งยืน

ทั้งนี้การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินการ สนับสนุนการจูงใจส่งเสริม การสร้างแรงบันดาลใจ ดังที่ จันทนา อุดม และคณะ (2559 : 229) กล่าวว่า การพัฒนาเยาวชน อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดของ เยาวชนซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ที่พึงระลึกว่าเยาวชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลง ได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่เป็นกระบวนการสร้างความสมดุลขับเคลื่อนระหว่างรูปแบบเป้าหมาย ทิศทาง การเปลี่ยนแปลงและผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังด้วยวิธีการส่งเสริมจากสมาชิกภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ที่จะเป็นผู้ช่วยชี้แนะแนวทางเพื่อผลักดันและชักจูงใจ ให้การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรม เยาวชนมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครอบครัวยุทธศาสตร์ศึกษาและสังคมควรปลูกฝังพฤติกรรม ที่ดีงาม ให้แก่เยาวชน เพื่อให้เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และมีความเป็นพลเมือง ที่ดีของสังคมไทยและ สังคมโลก
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ควรจัดกิจกรรม เพื่อ กระตุ้นให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเหมาะสม เช่น การจัด กิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในสถานศึกษา เป็นต้น
3. ควรนำแนวทางการ ส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนด้วยวิธี “เรียนรู้สิ่งใหม่ – รู้จัก ใช้วิจารณ์ญาณ – มีศีลธรรมอันดี – รู้หน้าที่รับผิดชอบ – กอปรด้วยอุตสาหะ” ไปทดลองใช้เพื่อ พิจารณาถึงข้อดีข้อเสียและข้อที่ ควรปรับปรุงเพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางการ ส่งเสริมพฤติกรรม เยาวชนต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษา ความต้องการของเยาวชนเกี่ยวกับการสร้างแนวทาง การส่งเสริม พฤติกรรมของเยาวชนในแต่ละพื้นที่
2. ศึกษาผล การแสดงออกทางพฤติกรรมของเยาวชน อันเป็นผลมาจาก เข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัญญา สมบุญ. (2560). **รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชนเผ่ามูเซอแดงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (ม.ป.ป.). **หลักเบื้องต้นในการศึกษาเรื่องสั้นและนวนิยาย**. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กุมาลา ถือโชค (2550). **การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกษม ขนากแก้ว. (2540). **แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จรรยาวรรณ เทพศรีเมือง. (2560). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. อุดรธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- จรรยา ทองถาวร. (2530). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- จันทนา อุดม และคณะ (กรกฎาคม – ธันวาคม, 2559). **สถาบันหลักของสังคมกับการพัฒนาเยาวชน**. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2), หน้า 227-237.
- จารุวรรณ อ่ำพันธุ์. (2543). **การวิเคราะห์วรรณกรรมเด็กก่อนวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลในงานสัปดาห์ หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2538 – 2542**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตต์นิภา ศรีไธย์. (2549). **ภาษาไทยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุฬามณี. (2560). **ทรงกรม**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2525). **การวิจัยเชิงจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2527). **พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- ญาดา วิทยานิพนธ์ประจำ. (2552). **ผลของละครเพื่อสังคมไทยในการพัฒนาศีลธรรมเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติธิตา นาคเกษม.(2545). **การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ดวงทิพย์ ตุ่มมณี. (2546). **สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย : กรณีศึกษานวนิยายของกิ่งฉัตร ปี พ.ศ. 2535-2544**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ณัด ศักดิ์แสงโสภณ. (2542). **วิเคราะห์ตัวละครและแนวคิดในงานประพันธ์ของ ประชาคม ลุนาชัย**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ถวัลย์ เฟื่องเงิน. (2537). **การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองสิริ วิชิรานนท์ (2548). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม**. กรุงเทพฯ : ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ธวัช ปุณโณทก. (2537). **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2543). **ทะเลปัญญา**. กรุงเทพฯ : ศยาม.
- ธัญญา สังขพัฒน์านนท์. (2539). **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : นาค.
- ธีรยุทธ์ ลิษฐ์จร. (2560). **มานชีวิต**. กรุงเทพฯ : นานมีบุคส์.
- นวลจันทร์ ชาญวิวัฒนา. (2550) **การศึกษาเนื้อหาและแนวคิดของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีในปี พ.ศ. 2547**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นัยนา คชโคตร. (2551). **เรื่องสั้นและนวนิยาย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นิตยา วรรณกิตร์. (2559). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. นนทบุรี : อินทนิล
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พีเออาร์ด แอนด์ ปรีนติ้ง.
- พรพนิตา ปานเอี่ยม. (2552). **การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2552 ประเภทนวนิยาย**. การค้นคว้าอิสระ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พัชรา สุขาว. (2556). **กลวิธีการประพันธ์และข้อคิดในงานเขียนบทสัมภาษณ์ ของ วรพจน์ พันธุ์พงศ์**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรिता หน่อแดง. (2552). **การวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ. 2537 – 2550**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พัฒจิรา จันทรดำ. (2554). **การอ่านและการวิจารณ์เรื่องสั้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์
- พัฒน์ สุจำนง. (2522). **สุขศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ไพศาล กรุมรัมย์. (2556). **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาโลกทัศน์ในหนังสืออ่านนอกเวลา ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มัทนา กิสสัย. (2543). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต**. ภาคนิพนธ์ ส.ม. สถาบันบัณฑิตพัฒนาศาสตร์.
- รสสุคนธ์ โชติดำรง (2546). **การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมใน หนังสือสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ฉบับชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 – 2545**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2556). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลลิตา ศุภนสินเชษม. (2551). **การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลแว่นแก้วปี พ.ศ. 2544 – 2547**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วราภรณ์ ใจดี. (2550). **โลกทัศน์ในเรื่องสั้น ของ บินหลา สันกาลาคีรี**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2535). **พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพร นิติประภา. (2559). **พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวดำ**. กรุงเทพฯ : มติชน.

- สมฤดี ดอกเทียน. (2543). **พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของประชาชนกลุ่มบุรพา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สันติ ดาวเรือง. (2552). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับนักศึกษา โรงเรียนสงขลา เทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.**
- สุชุม เฉลยทรัพย์. (2531). **การส่งเสริมการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.**
- สุภาณี ขุนรักษ์. (2542). **วิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยาย ของ พนม นันทพฤษ. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ.**
- สิทธิา พินิจภูวดล และนิตยา กาญจนะวรรณ. (2520) **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.**
- วิภาพร มาพบสุข. (ม.ป.ป.). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.**
- อาภาพร เหล็กกล้า. (2553). **การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร อำเภอเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**

ภาคผนวก ก
แบบสำรวจความคิดเห็นของเยาวชน

แบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ความเหมาะสมและสอดคล้องของข้อคำถามบ่งชี้คุณภาพและข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อประกอบการวิจัย เรื่อง การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน วัตถุประสงค์ของการทำแบบสอบถามฉบับนี้คือ เพื่อนำไปใช้สร้างแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน
2. ผู้วิจัยต้องการทราบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของคำถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (IOC) ร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่น ๆ
3. เมื่อผู้วิจัยดำเนินวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (IOC) เรียบร้อยแล้วจะนำไปดำเนินการพัฒนาเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนและนำไปสร้างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน
4. นิยามศัพท์เฉพาะ
 - 4.1 การแสดงออกทางพฤติกรรม หมายถึง หากท่านประพฤติ ปฏิบัติ หรือกระทำพฤติกรรมตามข้อคิดเช่นนั้นจะส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของท่านทางใดทางหนึ่ง
 - 4.2 ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรม หมายถึง ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กองกรรม กระหนกนที และมานชีวิต

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. โปรดพิจารณาข้อสอบแต่ละข้อว่าคำถามและคำตอบมีความเหมาะสมหรือไม่ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดโดยยึดเกณฑ์

ให้คะแนน +1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามและคำตอบมีความเหมาะสม
ให้คะแนน 0	เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามและคำตอบมีความเหมาะสม
ให้คะแนน -1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามและคำตอบมีความไม่เหมาะสม

2. ท่านสามารถตัดออกเพิ่มเติม หรือแก้ไขข้อความตามความคิดเห็นของท่านได้อย่างอิสระ ซึ่งผู้วิจัยจะนำความคิดเห็นของท่านไปวิเคราะห์ความเหมาะสมร่วมกับคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นๆต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ-สกุล
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....สาขาวิชา.....
3. ความเชี่ยวชาญ/ความชำนาญ.....
4. หน่วยงาน.....
5. ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยาย

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับข้อคำถามเรื่องข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมนวนิยาย

ลำดับ	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าความสอดคล้อง
		+1	0	-1	
1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าครอบครัวคือสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด	✓✓✓			IOC = 1
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราไม่ควรใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัวทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมและการแสดงออกทางคำพูด	✓✓✓			IOC = 1
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์	✓✓✓			IOC = 1
4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน	✓✓✓			IOC = 1
5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการรับฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นจะมีผลให้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้	✓✓✓			IOC = 1
6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการ “ให้อภัย” ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข	✓✓✓			IOC = 1
7	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้	✓✓✓			IOC = 1
8	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอดทนและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด	✓✓✓			IOC = 1
9	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต	✓✓✓			IOC = 1
10	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้ หากได้รับกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว	✓✓✓			IOC = 1
11	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะทำให้ผู้อื่นเกิดความไว้วางใจ	✓✓✓			IOC = 1

ลำดับ	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าความสอดคล้อง
		+1	0	-1	
12	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความพยายามในการเรียน / การทำงานจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	✓✓✓			IOC = 1
13	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “โอกาส” คือสิ่งที่ทุกคนควรได้รับ	✓✓✓			IOC = 1
14	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากเรามีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นจะเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิต	✓✓✓			IOC = 1
15	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม	✓✓✓			IOC = 1
16	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาดคนเรามักจะกล่าวโทษผู้อื่นก่อนเสมอ	✓✓✓			IOC = 1
17	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาดควรพิจารณาสาเหตุและค่อย ๆ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา	✓✓✓			IOC = 1
18	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราควรนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับตนเองมาเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป	✓✓✓			IOC = 1
19	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าปัจจุบันนี้คนในสังคมชื่นชอบและยอมรับคนมีเงิน หรือมีฐานะร่ำรวย	✓	✓✓		IOC = 0.33
20	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “คำพูดที่ดี” ก่อให้เกิดความสบายใจแก่ผู้ฟัง	✓✓✓			IOC = 1
21	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราอยากได้รับความรักและความไว้วางใจจากคนรอบข้าง	✓✓✓			IOC = 1
22	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “เวลา” เป็นเครื่องพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตเช่น ความดี ความชั่ว	✓✓✓			IOC = 1

ลำดับ	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าความสอดคล้อง
		+1	0	-1	
23	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ความเข้าใจ” จะช่วยให้มนุษย์เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันมากขึ้น	✓✓✓			IOC = 1
24	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต	✓✓✓			IOC = 1
25	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ชีวิตคนเราไม่แน่นอน” จึงควรทำสิ่งดี ๆ ให้แก่กันอยู่เสมอ	✓✓✓			IOC = 1
26	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนอยากเป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัว และคนรอบข้าง	✓✓✓			IOC = 1
27	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “การเรียนรู้” มีความจำเป็นมากที่สุดเมื่อต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่	✓✓	✓		IOC = 0.67
28	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถทำอะไรตามความต้องการของตนเองได้ หากไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	✓✓✓			IOC = 1
29	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเหตุการณ์ทุกอย่างในชีวิตถูกกำหนดไว้โดย “โชคชะตา”	✓	✓✓		IOC = 0.33
30	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราควร “ฟังหูไว้หู” ไม่ควรหลงเชื่อสิ่งที่เห็นหรือสิ่งที่ได้ยินโดยขาดการพิจารณาและไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน	✓✓✓			IOC = 1
31	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความขยันขันแข็งจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต	✓✓✓			IOC = 1
32	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถสร้างความมั่นคงได้ด้วยตนเอง	✓✓✓			IOC = 1

แบบสอบถาม
เรื่อง พฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่งเป็นข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรงกรรม กระหนกนที และมานะชีวิต ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยเท่านั้น ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามตามความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นตามสภาพเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากร

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 15 ปี ☐ 16 ปี ☐ 17 ปี ☐ 18 ปี ☐ อื่นๆ อายุ.....ปี
3. การศึกษา ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 4
☐ มัธยมศึกษาปีที่ 5 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6
4. สถานศึกษา โรงเรียน.....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นและรางวัลชมเชยจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของท่านหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การแสดงออกทางพฤติกรรม หมายถึง หากท่านประพฤติ ปฏิบัติ หรือกระทำพฤติกรรมตามข้อคิดเช่นนั้นจะส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของท่านในทางใดทางหนึ่ง

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยมาก

ลำดับ	การแสดงออกทางพฤติกรรมตามข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าครอบครัวคือสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด					
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราไม่ควรใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัว ทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมและการแสดงออกทางคำพูด					
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์					
4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอ่อนน้อม ถ่อมตน					
5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการรับฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นจะมีผลให้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้					
6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการ “ให้อภัย” ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข					

ลำดับ	การแสดงออกทางพฤติกรรมตามข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม ประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทาง ที่ดีขึ้นได้					
8	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์ควรมีความอดทนและทำหน้าที่ของ ตนเองให้ดีที่สุด					
9	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มี ความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต					
10	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามนุษย์สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้ หากได้รับกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว					
11	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะทำให้ผู้อื่น เกิดความไว้วางใจ					
12	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความพยายามในการเรียน / การทำงานจะ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					
13	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “โอกาส” คือสิ่งที่ทุกคนควรได้รับ					
14	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากเรามีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่นจะเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิต					
15	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม					
16	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด คนเรามักจะ กล่าวโทษผู้อื่นก่อนเสมอ					
17	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด ควรพิจารณา สาเหตุและค่อย ๆ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา					
18	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราควรนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับตนเองมา เป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป					

ลำดับ	การแสดงออกทางพฤติกรรมตามข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม ประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
19	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “คำพูดที่ดี” ก่อให้เกิดความสบายใจแก่ผู้ฟัง					
20	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราอยากได้รับความรักและความ ไว้วางใจจากคนรอบข้าง					
21	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “เวลา” เป็นเครื่องพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ในชีวิต เช่น ความดี ความชั่ว					
22	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ความเข้าใจ” จะช่วยให้มนุษย์เกิด ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันมากขึ้น					
23	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญใน การดำเนินชีวิต					
24	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “ชีวิตคนเราไม่แน่นอน” จึงควรทำสิ่งดี ๆ ให้แก่กันอยู่เสมอ					
25	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าทุกคนอยากเป็นที่ยอมรับของคนใน ครอบครัว และคนรอบข้าง					
26	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า “การเรียนรู้” มีความจำเป็นมากที่สุดเมื่อ ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่					
27	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถทำอะไรตามความต้องการ ของตนเองได้ หากไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
28	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราควร “ฟังหูไว้หู” ไม่ควรหลงเชื่อสิ่งที่ เห็นหรือสิ่งที่ได้ยินโดยขาดการพิจารณาและไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน					
29	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความขยันขันแข็งจะส่งผลให้ประสบ ความสำเร็จในชีวิต					
30	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าคนเราสามารถสร้างความมั่นคงได้ด้วย ตนเอง					

แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินผลแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

โดยใช้วิธี L - C - M - R - A

แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการที่จะส่งเสริมพฤติกรรมให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

ความหมายของแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

L (Learning)	หมายถึง	การส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้
C (Considerate)	หมายถึง	การส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิดมีวิจารณญาณ วิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
M (Morality)	หมายถึง	การส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี
R (Responsibility)	หมายถึง	การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่
A (Attempt)	หมายถึง	การส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดทน มีความพยายาม

การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนด้วยวิธีดังกล่าว คือ ส่งเสริมให้เยาวชนได้ฝึกปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ รู้จักคิด มีวิจารณญาณ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี แสดงพฤติกรรมต่อสมาชิกในครอบครัวอย่างเหมาะสม ประพฤติตนตามจริยธรรมอันดีของสังคมไทย รู้หน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนมีความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เมื่อเยาวชนเป็นผู้มีความพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ คิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีกระบวนการคิด วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างชาญฉลาด ดำเนินชีวิตอยู่ในศีลธรรมอันดี มีความรับผิดชอบและมีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมใด ๆ ได้สำเร็จลุล่วงแล้วนั้น ย่อมทำให้เยาวชนแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถดำรงตนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ☐ 15 ปี ☐ 16 ปี ☐ 17 ปี ☐ 18 ปี ☐ อื่น ๆ อายุ.....ปี

3. การศึกษา ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 4

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 5 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลำดับ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากใช้แนวทาง L - C - M - R - A จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน					
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน					
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิด มีวิจารณญาณจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน					
4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนตามหลักศีลธรรมอันดีจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน					
5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน					
6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมให้เยาวชนมีความเพียรพยายาม อุตสาหะ มุ่งมั่น จะส่งผลดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหาในขั้นตอนการสำรวจข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชนก นัยเจริญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย)

1.2 อาจารย์กฤษณา ชาญณรงค์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา)

1.3 อาจารย์จิราภรณ์ ภูเทศ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)

2. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อประเมินแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

2.2 อาจารย์ ดร.สุเทพ ธรรมะตระกูล อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาและการปรับพฤติกรรมบุคคล)

2.3 อาจารย์เบญจมาศ บรรเจิดพัฒนกุล ครูประจำกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

